

שולחן	שבת	יום	ליקוטי	ליקוטי	מסנה	די	שולחן
אבן	כ"ז	ל'ה	ה"א	ה"ב	ה"ג	מורה"ר	אבן
ט, י	כ"ז	ל	כ"ט	סג	חזרה	שא-שב	ט, י
יא, יב	כ"ז	ל	ל	סד	כה:	שג-דש	יא, יב
יד, יג	כ"ח	מ	ל	סה	כו:	שה-ש	יד, יג
טז, טז	כ"ט	מ	לא	סו	כו:	שג-שח	טז, טז
יז, יח	ל'	מ	לא	סז	כו:	שג-ש	יז, יח
כ, כ	מ'	מ	לב	סח	כו:	שא-שב	כ, כ
ג, ד	מ'	מ	לב	סט	חזרה	שג-שד	ג, ד

בקר בני אדם

יו"ל ע"י קהילת חסידי ברסלב
בנשיאות הגה"צ רבי יעקב מאיר שכטער שליט"א

195 | פרשת וישב | כ"ז כסלו תשפ"א

דבר המערכת

"ימי חנוכה הם ימי הודאה, שצריך האדם להמשיך דרך זה להודות ולהלל לשמו הגדול יתברך תמיד, אפילו בתוך מעוף צוקה וצרה רחמנא ליצלן, גם אז יודה לשמו הגדול יתברך על גודל החסדים שעשה עמו עד הנה, ועל כל ההרחבות הגדולות שמוצא בתוך הצרה עצמה, ועל ידי זה דייקא, שגם בעת הצרה יביא תודה על העבר, על ידי זה יוכל לצעוק על להבא, בבחינת 'מודה על העבר', על ידי זה יוכל לצעוק על לעתיד לבוא" (עלים לתרופה, מכתב ק"ז).

אזר חדש על ציון תאיר

יש לו חלק לעוה"ב, והמחטיא הורגו בעולם הזה ובעולם הבא" (במדב"ר כא-ד), וכך גם להיפר, השמחה וההודיה העצומה כאשר ניצול האדם מנזק גשמי או אפילו ממות בטוח הינם כאין ואפס מול ההודאה והשמחה שיש לו להודות ולשמוח על הצלתו הנצחית לעולמי עד.

הזעם גבר בלבו, איזו אכזריות שפלה, ממש כמו חיות טורפות, איך בני אדם מסוגלים להגיע לריוטא תחתונה שכזו. הוא הביט בביתו ההפוך שגנבים חדרו אליו בלילה והפכוהו על פניו, לא הותירו כלום, גנבו וחמסו מכל הבא ליד ואף הוסיפו להשחית את כל הנקרה בדרכם. הוא קעס בעומק הלב, חמתו בערה בו. איך יתכן כזאת, כך, בלי טיפת אנושיות, בלי שום חמלה על משפחה שלמה שנותרה אומללה בין לילה.

זהו דרך שצריך להתחנך בו; 'חנוכה' מלשון 'חינוך', אנחנו מתחילים מחדש להיכנס לעבודת ה'. בחנוכה אנחנו מחדש נכנסים לחיידר' של רבינו הקדוש ללמוד עצה זו, איך יכולים למצוא נקודת אור ושמחה הודאה בתוך כל צרה, ולחדש את הקשר הנפלא לאבינו שבשמים כדי שנוכל להתחיל להתפלל אליו. הצרות גורמות טיפשות ועקמימיות הלב, לא זוכרים שיש לנו ידיד נפש אב הרחמן המצפה לנו וכי בנים אנו לאבינו שבשמים אשר כל רצונו להיטיב אחריתנו.

אנחנו צריכים להיכנס לחיידר' הזה ולהתחיל את חינוכנו בתמימות ופשיטות, ובפרט בעצה זו; להבין את קרבנות לאבינו שבשמים, להודות לו, להכירו, להתקרב אליו, להאמין באהבתו, ועל ידי זה לפתוח את הלב ואת הפה להתחנך אליו שיצילנו ויקרבנו ויגדלנו לטובה.

"וכמו כן הוא בכל אדם ובכל זמן, שעיקר החינוך לעבודת הבורא יתברך הוא על ידי תודה והודאה שהיא בחינת חנוכה. וצריכים אנחנו כולנו להאמין בזה מאד שבוודאי ה' יתברך עושה עם כל אחד ואחד ניסים ונפלאות וטובות בכל יום ובכל עת ושעה, ואם ירצה להסתכל יראה הרבה בעיניו ויזכור את עצמו היטב כמה מעלות טובות למקום עליו" (ליקוטי הלכות, כלאי בהמה ד, ט).

ימי החנוכה ניתנו לנו להודות ולהלל על הצלתנו משליטת חכמת ותרבות יון שביקשה להשכיח דת תורתנו הקדושה, הם הם חכמי הטבע שכופרים באמונת הרצון, ועלינו להתבונן: האם איננו זקוקים גם היום להמשיך נס ופלא זה להצלת נצחיות אמונתנו?!

רבי נתן מבאר את מהות טומאת יון והמלחמה כנגדם, ומגלה שדבר זה נעשה בכל דור ודור: "כי עיקר חנוכה הוא להכניע מלכות יון הרשעה שעמדה על ישראל להשכיחם תורתם, כי מלכות יון הרשעה הם חכמי הטבע שכל חכמתם נקראת חכמת יון והם רצו להתגבר על ישראל לבטל התורה ח"ו ולהגביר חכמת הטבע בעולם ח"ו, כי כל התורה הוא בחינת אמונת הרצון שאנו מאמינים שהכל ברצונו ית' שזהו יסוד כל התורה כולה כידוע, והם רצו לבטל

אמונת הרצון ח"ו כלליות התורה ולהמשיך ח"ו חכמת הטבע, וע"כ אנו צריכים בכל דור ודור בכל שנה ושנה להכניע מלכות יון הרשעה היינו חכמת הטבע בימי חנוכה הקדושים הללו" (ליקוטי הלכות, שומר שכר ב, ב).

כלפי חוץ נדמה שאין לנו ולא כלום עם חכמת הטבע, ברון השם, שם שמים שגור על פינו, הולכים בבוקר עם טלית ותפילין קוראים קריאת שמע ומתפללים, רגילים אנו גם לומר על כל מאורע ש'הכל משמים', מברכים על כל אכילה לפנייה ולאחריה ועוד כהנה, היכן היא אם כן חכמת הטבע שאנו צריכים בכל שנה ושנה להכניע אותה?!

פשוט וברור שהכוונה אינה רק לגזירות השמד של הצוררים העומדים מבחוץ ונלחמים גם כיום להכחיד שם וקדושת ישראל חלילה, כי הלא חובת פרסום הנס וקדושת חנוכה ניתנו בפרטיות גם לכל אחד ואחד בתוך ביתו, ובהכרח שמימי המבול הכפרי מתזים גם בלב הכשרים

חכמת הטבע גורמת לאדם זקנה, ובכח נס החנוכה אנו ניצולים ממנה ומתחדשים מחדש לגמרי!

המשך בעמוד י'

למחרת נתבשר כי הגנבים נתפסו, רוב רכושו נמצא בידם והוא עתיד בקרוב לקבלו חזרה. השמחה הייתה גדולה, הוא כבר חושב על סעודת הודיה נפלאה להודות ולהלל לה' על כל הטוב והחסד, ועל הונו שהוחזר בדרך פלא והפלא.

כולם מבינים; מבינים את כעסו וחרונו, מבינים את ההסתכלות על שפלי-אנוש אלו שהם כחיות טורפות, מבינים עוד יותר את גודל השמחה כאשר זכה ורכושו הושב לו. אבל מה שמונב כל כך בהון הגשמי אינו מונב כל כך ברכוש הרוחני.

רבינו הקדוש מלמדנו: "כי יש חיות רעות דורסים וטורפים, והם חכמי הטבע, שמראין בחכמתם המוטעית שהכל על פי הטבע, וכאילו אין שום רצון ח"ו. והחכמים הללו הם בחינת חיות רעות, והם דורסים וטורפים רבים מבני עמנו, שטועים גם כן אחריהם וטורפים כמותם, כאילו הכל על פי חיוב הטבע ח"ו" (ליקוטי מוה"ר"ן תניינא, ד).

הם נראים פרופסורים ומלומדים מנומסים, עוטי איצטלות חשובות ובעלי תוארים נכבדים, אך רבינו הקדוש מגלה את פרצופם האמיתיים: 'חיות רעות שדורסים וטורפים רבים מבני עמנו! רבינו גם מגלה שם שזוהי האכזריות האיומה ביותר אותה אפשר לעשות, לנתק אדם מאמונת הרצון ולהכניס בו את כפירת חכמת הטבע.

כי אין עוד צרה כצרה זו של הרגלת אדם לחכמת הטבע וניתוקו מאמונה פשוטה שהכל מתנהג ברצון ה', אין עוד אויב אכזרי יותר לאדם מאשר זה שמושכו ומטעהו לקרירות באמונת הרצון. כל הצרות הגשמיות הם אין ואפס נגד אכזריות זו כי "המחטיא את האדם יותר מן ההורגו, שההורג הורג בעולם הזה

פניני אור

אמרות מהורות מרביה"ק ותלמידיו

רבנו אָמֵר: "אז א מענטש גייט אין דעם עולם פסדן מדרגא לדרגא, גייט מען אויכעט דאָרט מדרגא לדרגא" - "כִּשְׁהָאָדָם הוֹלֵךְ בְּזֶה הָעוֹלָם פִּסְדֵי מִדְרָגָא לְדְרָגָא, אַזי גַם בְּעוֹלָם הַבָּא יִמְשֵׁיךְ לִלְךָ מִדְרָגָא לְדְרָגָא".

אור חנוכה

כפי מה שזוכים להכניע את החושך

(חנוכה תשמ"ה)

אור מהו?

רביה"ק אומר, שכפי מה שהאדם מבקש ופועל בקשת "סלח נא" ביהו"כ פ"כ הוא זוכה לאור החנוכה (לקוטי מוהר"ן ח"ב סי' ז'). והסבר בזה הוא, כי הנה "אור" פירושו שהאדם מרגיש את השי"ת; הוא מרגיש שהוא יהודי; הוא מרגיש את התורה הק', וגם הוא יודע ומרגיש בעבור מה ירד לעולם הזה, והוא יודע מה יש לו לעשות בזה העולם. הוא אינו שוכח שהעולם הוא עולם עובר, יש 'ריבונו של עולם' השליט יחיד שאין עוד מלבדו, וכי התכלית הוא לרכוש את השי"ת לעולמי עד ולנצח נצחים. כי מצד אחד איננו נמצאים בעוה"ז רק כמה עשרות שנים לאו"י"ש, כל אחד כפי שהשי"ת קצב עבורו, אך לאורך גיטא ניתן לרכוש בו את ה' שהוא אור נצחי.

ואם האדם הוא בעל שכל, הוא יודע שדייקא בעולם העובר והחולף הזה, בשנים הללו אפשר לקנות חיים נצחיים לעולמי עד. וזה נקרא 'אור' - אור ה'. ובגמרא איתא 'כל אדם שיש בו דעה - כאילו נבנה בית המקדש בימיו' (ברכות לג ע"א). כאשר לאדם יש את הדעת הנכון והאמיתי, דעת של דבקות בהשי"ת ויודע היטב מה חובתו בעולמו - זה נקרא אור, וכאילו יש לו את אור ביהמ"ק ממש.

מהו חושך?

האפיקורסות והתאוות נקראים חושך, העלמת אור ה' - זה נקרא חושך. הדבר ידוע שקליפת 'יון' נקראת חושך. הכתוב (בראשית טו יב): 'וַהֲנֵה אֵימָה חֹשֶׁק גְדֹלָה נִפְלְתָ עָלָיו' עולה על הארבע מלכויות, 'חשיכה' מובא במדרש (שוח"ט ב) היא יון, וגם על 'תהו ובהו וְחָשָׁךְ' אומר המדרש (בראשית ב. ה) 'וחושך הוא יון'.

וגם ידוע שמלחמת היוונים היתה בעיקרה נגד תורה שבע"פ. כי תקופת התנאים היתה בימי החושך של מלכות יון, שאפיקורסי יון רצו להעלים את ההארה הגדולה שיש בתורה שבע"פ.

[ואף רמז אנו מוצאים שבחנוכה גדול עד מאד הכח של תורה שבעל פה, שדוקא על מצות נר חנוכה נשאלה השאלה בגמרא (שבת כ"ב ע"ב): "והיכן צוננו" והתירוץ "מלא תסור מן הדבר אשר יגידו לך", לפי שכל כוח אור החנוכה הוא מהתחמית של תורה שבעל פה].

לכן כדי להכניע את החושך הזה, האיר להם ה' אור גדול, ומצאו את השמן הטהור אשר בנס בער שמונה ימים, עד שמצאו שמן חדש, כדי לגלות את האור האמיתי, את אור ה' בימי החושך.

והנה ידוע מהספ"ק על דברי הגמ' (שבת כא ע"ב) "לשנה אחרת קבעו חנוכה לדורות", והקושיא היא מדוע מיד לאחר הנס לא קבעו את החנוכה לדורות? ומתריצים, כי רק לשנה הבאה, כשראו שכל אורות החנוכה שבים וחוזרים לעולם, אז הבינו כי זהו אור לדורות (ראה קדושת לוי קדושה ראשונה חנוכה ועוד).

ומי מעלים ומכסה את האור - העבירות, הם מעלימים ומסתירים את האור. רבינו מביא בספר המידות (ערך אמונה כג) "הפשע של אדם מכניס כפירה לאדם" - העבירות הם המעלימים את האור, הם הופכים את האדם לאפיקורוס

וכך הוא מפסיד את השי"ת, ואינו זוכה למלאות את תפקידו שלשמו ירד לעולם, להיות דבוק בהשי"ת, למלאות רצונו ית' ולהגביר את אור ה' בעוה"ז.

כפי החטאים כן יש סילוק השכינה ח"ו

מובא שכאשר אכל אדם הראשון מעץ הדעת, הסתלקה השכינה ועלתה למעלה, ולאחר מכן כאשר קין חטא בהריגת הבל, עלתה השכינה למעלה יותר, ודור אנוש העלה וריחק

גם לפני מאה שנה
חיו כאן אנשים
מסוגים שונים,
גדולים וקטנים, וכל
אחד תכנן לעצמו
תכניות שונות,
שיעשה כך ויעשה
כך... ולבסוף אף
אחד מהם לא נשאר
בעולם הזה...

את השכינה יותר, וכל כמה שאור ה' נסתלק כך נתרבה בעולם יותר עבודה זרה ואפיקורסות. כל זמן שאור ה' האיר את העולם והשכינה היתה למטה, היה העולם מואר באור גדול ועצום, כעולם העליון ממש.

החזון איש ז"ע מביא דוגמא לזה: הבה ונראה, אדם הראשון אכל מעץ הדעת - ירד חושך לעולם, אח"כ הרג קין את הבל, והחושך התעבה יותר, אעפ"כ עדיין היה האויר טהור וצלול באופן שגם לאחר הריגת הבל, שמע קול שירד מן שמיא לארעא "אי הבל אחיך", הקב"ה עוד דיבר עמו. ראה כמה האיר עדיין העולם גם אם כבר ירד הרבה חושך לעולם, ובמשך הדורות נתרבה החושך יותר ויותר עד שהגענו להסתרה ולהסתרה שבתוך הסתרה ה'.

[זהו לשונו הנפלא של החזון איש בספרו 'אמונה ובטחון' (פ' אות ג): ואדם הראשון שנברא, היה אדם השלם בשלימות האפשרי במסגרת האישית, והיה שומע אמרי ד' בכח נבואי בכל עניינו. גם קין בנו, אם כי נתלכלכו כפיו בדם אחיו הנרצח, עדיין לא פגה נחצחת נפשו להקשיב רב קשב ממרומים, ואזנו שומעת 'אי הבל' מצלצל בקול].

את זה תקבלו מאתי - שהעולם לא יטעה אתכם!

יש דיבור מרביה"ק שאמרו בסוף ימיו: "את זה תקבלו מאתי שלא להניח עצמו העולם להטעות" (שיחות הר"ן סי' נא, וראה גם לקו"פ סי' הל' ג' סוף אות לד) ומורגל בפי אנ"ש לחזור עליו בשפת האידיש: "די וועלט נארט, דאס זאלט איר מקבל זיין פון מיר, איר זאלט זיך נישט לאזן נארן".

והרבה פשטים נאמרו בדברי רבינו אלה, אבל הפשט הפשוט הוא, שהעולם מצליח לרמות את האדם שידמה לעצמו שהעולם הוא דבר נצחי וכי הוא ישאר לנצח בזה העולם. אבל למעשה אנו יודעים כי גם לפני מאה שנה חיו כאן אנשים מסוגים שונים, גדולים וקטנים, וכל אחד תכנן לעצמו תכניות [פלענער] שונים, שיעשה כך ויעשה כך... ומה היה סוף כל בעלי התכניות הללו - אף אחד מהם לא נשאר בעולם הזה, כולם הלכו, וכולם מסרו דין וחשבון לבוראם, ועכשיו קם דור חדש לגמרי. ובחז"ל (עירובין נד ע"א) אנו מוצאים ש'בני האדם דומים לעשבי השדה, הללו נוצצין והללו נובלין' - זה סדר הבריאה בזה העולם.

הקשר הנפלא בין יום הכיפורים לחנוכה

ואמור מעתה, מי מעלים את אור ה' העבירות שעושים בני האדם, ועל ידם מתגבר החושך יותר, לכן אומר רביה"ק (לק"מ ח"ב תו' ז) כפי שפועלים את ה"סלח נא" ומחילת העוונות - לכה אור חנוכה זוכים. כי ימי חנוכה מסוגלים ביותר לגילוי אור.

והנה כל הצדיקים מקשרים את יוה"כ פ' עם חנוכה, ש'זאת חנוכה' הוא גמר החיתום וכי"ב. ואילו רביה"ק מקשר זאת באופן נפלא מאד, והוא: כי "סלח נא לעון העם ה'ה'ה כגדל ח'סדך וְחָשָׁךְ נְשִׂאתָה" (במדבר יד, יט) ר"ת "חנוכה", כי כשיש 'סלח נא', ונעשים נקיים מעוונות - זוכים לאור חנוכה.

סוד שבירת הכלים ותיקון - שורש כל השבירות והתיקונים

בגמרא (בבא קמא ע"ב נה ע"א) איתא: "שאל רבי חנינא בן עגיל את רבי חייא, מפני מה בדברות הראשונות לא נאמר בהן טוב" (כי 'למען ייטב לך' נאמר רק בלוחות האחרונות) וכו' ומסיים בגמ': "הואיל וסופן להישר. ופרכינן: "וכי סופן להשבר מאי הוי, אמר רב אשי, חס ושלוש פסקה תורה מישראל", ע"כ. והיה נעשה חורבן בכל העולמות. וזה היה גרם אילו היתה שבירת ה'טוב' בלוחות הראשונות.

ולכאורה צריך להבין: הרי בלוחות יש כמה וכמה תיבות קדושות ושמות הקודש, ועל כל אלו לא היה חשש כלל, ורק אילו היתה נשברת תיבה אחת "טוב" היתה פוסקת תורה מישראל והיה הרס וחורבן בעולם? הלא דבר הוא.

והביאור בזה. כי הנה ידוע בספרי הקבלה שלפני בריאת העולם היתה שבירה, וכל חכמת הקבלה בנויה על זה, היינו שלפני בריאת העולמות היה הקב"ה בונה עולמות רוחניים ומחריבין, ורק לאחר מכן ברא את העולם הגשמי.

וצריך לדעת שכל השבירות וכל התיקונים שמתרחשים בשיטת אלפי שנים של קיום העולם, כבר היו בעת השבירה, היינו שכל השבירות והתיקונים עד סוף כל הדורות יש להם שורש בשבירה זו ותיקונה של לפני בריאת העולם. וזה מרומז בפסוק **”מִהַ שְׁהִיָּה הוּא שְׁהִיָּה”** (קהלת א, ט).

ומדברי רבינו הק' בליקוטי מוהר"ן (סי' לד) מתבאר, שאמנם היתה שבירה **אבל יש אור שלא נשבר, ומהאור הזה שלא נשבר יכול שוב להיברא ולהיות תיקון מחדש.** ורבינו מביא משל מנהר שיש בו שפע מים רבים, וכאשר יבש הנהר אזי אם חופרים ומגלים את המעיין שבסמוך, הוא ימלא את הנהר על כל גדותיו, כאילו לא חרב ולא יבש מעולם, כן הוא לענין התיקון שמתעורר מנקודה שלא נשברה, שאותה נקודה מביאה תיקון כאילו לא נשבר כלל.

ככל שבירה יש נקודה שממנה יתחדש התיקון – עד היום הזה

כלומר, שבכל שבירה יש תיקון נסתר, ואם יגלו את הנקודה שלא נשברה, יהיה תיקון מחדש כאילו לא נשבר. ורבינו כותב (בתורה לד) שהנקודה הזאת נמצאת אצל הצדיק – סוף כל סוף הוא יתקן את העולם במלכות ש-י. והנקודה הזאת יש גם בתורה הקדושה וכן בכל אדם נסתרת נקודה זו.

ובכן, כל מה שעובר על האדם בגשמיות וברוחניות, הן השבירות והן התיקונים, שורש הכל הוא מאותה שבירה ומאותה נקודה שלא נשברה, כי כאשר נקודה זו מתעוררת ומתלהטת מתמלאים כל החסרונות ונעשים כל התיקונים של החורבנות, וזאת מפני שהקב"ה לא ברא מציאות ששבירתה היא לתמיד, אלא בכל דבר שברא הקב"ה, ואע"פ שנשבר יש מקום לתיקון.

יסוד האימרה ש"אין יאוש בעולם כלל"

ידועה אמרתו הנצחית של רביה"ק **”קין יאוש איז גאר נישט פארהאנדן”** **”אין שום יאוש בעולם כלל”** (לק"מ ח"ב עח), ויש אשר חושבים כי אינה אלא אימרה של חיזוק ועידוד לאנשים בכל מצב שהוא, שלא יאבדו את עשתונותיהם בעת צרה ומשבר, ויתחזקו ולא יתייאשו מן הישועה. אבל לפי האמת אין הדבר כן, והרבה יותר מכך טמון באימרת חיזוק זו.

והוא, שרביה"ק ראה וצפה בנקודת הבריאה שאין שום יאוש במציאות, כי היא כאמור בכל מציאות שברא השי"ת בעולמו טמונה נקודה נסתרת שאינה נשברת ולעולם לא תישבר, ומנקודה זו יכול כל דבר השבור לשוב לקדמותו ולהתקן בשלימות, הן האדם והן שאר עיני הבריאה, וא"כ אין שום מקום להתייאש, משום שבירה, יהיה מה שיהיה.

וזה כלל ברזל מוצק. ואילו ידע האדם מכך הרי היה יודע נאמנה שמכל מיני ירידות שהוא עובר יכולה להיות לו עליה גדולה ביותר, עי"ז שידע שיש נקודות נסתרות ומהם יוכל להתקן ולהתעלות מהירידה החמורה ביותר בה הוא שרוי, ואין שום סיבה לבוא לידי יאוש בכל מצב שבור ונדכה שהוא, יהיה מה שיהיה – יש תקוה לאחריתו.

ובמכתב שכתב מוהר"ן לבנו בערב יום הכיפורים שנת תקצ"ט הוא כותב לו:

”ואם לא פעלתי כי אם מה שהודעתי לכם שאין שום יאוש בעולם, דיינו. ותדע שכן הוא האמת לאמתו בכל האדם ובכל זמן, ואם היה כל העולם יודעים זאת ומאמינים בה באמת, כבר היה העולם מתוקן לגמרי!”

אור המאיר בזמן שביהמ"ק קיים

רבינו הק' (בתורה ז' ח"ב) כותב שמשא רבינו בעת הגילוי בסנה נאמר (שמות ג, ד) **”וַיִּרְאֵהוּ ה' פִּי סָר לְרְאוֹת”** – לראות בצרתן של ישראל, מלשון סר וזעף (עיין מדרש שמות פ"ב) ואז פעל את אור החנוכה, רמז לזה, כי וירא ה' כי ס'ר לראות ר"ת כסליו (עיין בליקו"מ שם בסוגריים שהביא מספר גט פשוט סימן קכ"ו שבגט הנכתב בדרך כלל בלשון אימית כותבים 'כסליו' ביו"ד), שהמשיך אז ישועה גדולה לעתיד, היינו שתיאיר אור מהמנהרה של נס חנוכה גם בשנות

הגלות שלאחר החורבן.

הבה ונתבונן מהו המצב כאשר יש בית המקדש בעולם, ולאיה התעלות זוכים אז: הרי בעת שבית המקדש עומד על מכונו, הוא יסוד ושורש שממנו יוצאת הארה לכל העולם כולו, שבלי הביהמ"ק אין אותה הארה.

לדוגמא, נורות של אור (אייגלאך), אם הם לא מחוברות לשורש הלעקטערי אינן מאירות כלל, רק כאשר הם מחוברות לזרם אז ידלקו. כן הדבר בבית המקדש שאז היו מחוברים לשורש האור. **כאשר בית המקדש היה בבניינו, אזי כשיהודי ישב ללמוד הייתה לו הארה וחיות כזו שאין לנו שום השגה במתיקות האור הנפלא הזה,** עד כדי כך שאומרים בשם הגר"א מוילנא זי"ע שהיה חפץ להכיר אפי' יהודי פשוט שהיה בזמן הבית, שהיה מסוגל לראות עין בעין את הנהגת הבורא בעולם.

ועתה לאחר שאין לנו ביהמ"ק, אזי אפשר להיות עובד ה' גדול ביותר, אבל הוא לא יוכל להגיע להארה הגדולה של

הבית המקדש נחרב אך נר קטן אחד לא נחרב, ואת הנר הקטן הזה נתנו רשות לכל איש מישראל להכניסו בביתו...

זמן הבית שהשכינה שרתה בישראל, וכל הרוצה היה עובד את ה' ומתחבר לשכינה הקדושה, והשכינה לא היתה רק בביהמ"ק אלא היא היתה בתוך כל אחד ואחד, כל אחד שזכה היתה לו במוחו השראת השכינה.

ההשארה בזמן חורבן הבית

רביה"ק הרי אמר שכאשר אומרים חצות בקינה של "על היכלי אבכה יומם ולילה" צריך לחשוב על היכל שלו עצמו, על המוח הנמצא בגלות ואין השכינה שרויה בתוכו. ועל זה מקונן האדם להשי"ת: **ראה באיזה מצב מר ונמהר אני נמצא שבגלל שאין ביהמ"ק אין השכינה שורה במוחי ועל זה אני בוכה ומיילל – על היכלי אבכה יומם ולילה.** כאשר יש ביהמ"ק היה מקבל כל אחד דעת ואור מהשי"ת כמו שחז"ל קישרו בין הדעת וביהמ"ק, שאמרו (ברכות לג ע"א) "כל אדם שיש בו דעה כאילו נבנה ביהמ"ק בימיו", היינו שבתוך המוח שלו יש ביהמ"ק אם יש לו דעת אלקים.

וזו היא עבודתו של כל איש מישראל: **להרבות בתורה ותפילה לקנות דעת תורה; לקנות קשר בל יתק מהשי"ת; לקנות הכנה מעשי"ת; לרכוש הטהרות המזהומא שרוצה לנתק את האדם מהשי"ת.** כי הרי לכל אחד יש זוהמא אחרת ותאוות מאוסות משלו, והעבודה היא להתגבר בכח ובמסירות נפש להתקדש ולהיטהר להשי"ת, לצאת מטומאתו ולהיטהר לפניו ית"ש, ועי"ז יזכה לאור ה'.

וזאת אנו רואים שבכוח שמסרו החשמונאים נפשם ויצאו להילחם בזוהמת היוונים זכו לאור הגדול של חנוכה, וכן כל אחד ואחד כמה שהוא מכניע את היצה"ר למידה כזאת של הארה בהשי"ת הוא זוכה.

הנר הקטן שנשא מביית המקדש

רבינו כותב (כח"ב תו' ז) שכאשר רבינו ראה שבית

המקדש ייחרב, פעל אצל השי"ת והמשיך את אור החנוכה, שסוד נר חנוכה הוא – שנשא אור יחידי מבית המקדש, כלומר שפעל אצל השי"ת, שגם בזמן החורבן הנורא של בית המקדש – לפחות נר אחד לא ישבר ויישאר קיים לנצח גם בשנות הגלות כאשר חיים בלי ביהמ"ק.

ואכן כן היה – **הבית המקדש נחרב אך נר קטן אחד לא נחרב, ואת הנר הקטן הזה נתנו רשות לכל איש מישראל להכניסו בביתו.** כי אם גם הנר הזה לא היה נשאר חלילה, לא היה קיום לאחר החורבן להמשך קדושת כלל ישראל והשראת השכינה

נמצא שהביהמ"ק בזמננו הוא מסוד החנוכה, ועל ידי הנר הזה יש לנו השראת השכינה, וכך אנו מחזיקים מעמד למרות אלפי שנות הגלות. כלומר שמעט השראת השכינה שאנו זוכים לה – זהו נר החנוכה, זהו האור שלא נשתבר וקיים לנצח.

”שלך גדולה משלהם – שאתה מדליק את המנורה”

ובאמת מצאנו מקור לזה ברמב"ן, על זה שאהרן הכהן התקנא בקרבנות הנשיאים, מדוע הוא לא זכה להיות ביניהם, ואמר לו השי"ת שלך גדולה משלהם שאתה מדליק את המנורה, וממשיך אור גדול בכל העולם כולו. כי הקרבנות הם דוקא בזמן שביהמ"ק קיים, ואילו המנורה היא בין בזמן שביהמ"ק קיים ובין בזמן שאין ביהמ"ק קיים.

והיכן היא המנורה בזמן שאין ביהמ"ק – כותב הרמב"ן – שהם נרות החנוכה. הרי לנו שנרות החנוכה הם האור והנקודה שלא נשברה ובזכותה אנו זוכים לאור השכינה.

הזכויות של כלל ישראל מאור החנוכה

ואכן בזכות אור זה בימי הגלות החשוכים, זכינו לזכויות גדולות וקדושות עד למאד: זכינו להאר"י הק' וגוריו הקדושים; זכינו שהבעש"ט הק' נולד והפיץ את אורו בעולם הוא ובני היכלו הק'; ובאחרית הימים האלה זכינו לאורו הגנוז של רביה"ק ותלמידו מוהר"ן. **ולכל הצדיקים הללו זכינו למרות שאין ביהמ"ק, כי כאמור הביהמ"ק לא נחרב לגמרי לגמרי, כי עדיין יש לנו הארה מבית המקדש.** כלומר יש לנו צדיקים, וגם התורה לא פסקה מישראל, כי יש לנו הארה מבית המקדש שלא נחרב לגמרי, ושורש האור הזה הוא בנר החנוכה, וזה נשאר אצל כלל ישראל לעולם, ומובטחים אנו כי לא תשכח מפיו זרעו לעד ולנצח נצחים.

המועדים – הלב והעיניים של כל השנה

ומועד החנוכה הוא כמו הלב של כל השנה, כמו שמוהר"ן כותב בליקוטי הלכות שמועדי השנה הם כמו הלב של כל השנה והעיניים של כל השנה, וכמו שהלב והעיניים מחיים ומאירים לאדם, כן המועדים מאירים, וכשאנו חוגגים את החנוכה בשנה הזאת – שנת תשמ"ה – הרי היא החנוכה, כלומר, הלב של שנת תשמ"ה. וכשהשי"ת עוזר ושומכניסים לפנינו את החנוכה – יש את אור החנוכה בכל השנה, היינו את אור הנקודה שלא נשברה, ובכח אותה נקודה יכול כל אחד לקבל הארה ממנו ע"י האור הזה שהוא שריים שנשא לנו מאור ביהמ"ק.

וזה ענין הנס חנוכה לדורות, שכל כך מרבים להזכיר את הנס באמירת 'על הנסים', יותר מהרבה ניסים שקרו לישראל, כי הנס הזה הוא חי וקיים גם כהיום הזה, ע"י שאנו זוכים לאור החנוכה גם כהיום, ואם זוכים – ממשכים את ההארה לכל השנה כולה.

ב"ה מלמעלה נמשכים תמיד ניסים, ואנו צריכים להאמין שהקב"ה יכול לעשות עם כל אחד ואחד נסים ונפלאות בגשמיות וברוחניות, שכל אחד ייושע בכל הנצרך לו, וכל אחד יזכה להארה מנרות החנוכה, ויתקיים בנו 'כל מי שיש בו דעה כאילו נבנה בית המקדש בימיו', ונזכה לבנין בית המקדש עומד על מכונו ותפארתו במהרה בקרוב, ותחזינה עינינו בשוב ה' לציון ברחמים, אמן.

כיצד מתעוררים מהשינה?

שאלה:

אני נהנה מאד מהשאלות והתשובות, תשואות חן לכם. והתעוררתי לשגר גם אני את שאלתי, אע"פ שאיני יודע אם תוכלו להועיל לי. ובכן:

בתקופה האחרונה אני מרגיש מיושב ורדום, הנקרא בלשונו "פארשלאפן". ועל אף שאני לומד ומתפלל, וגם לומד ספרי רבינו, ואפילו מקיים עצת ההתבודדות, אבל הכל הוא בלי חיות, רק כמו אחד ששקוע בשינה ותרדומה.

אני קצת מיואש ממצאת מזה, כי הרי אני יודע מרבינו ואני לומד את התורות שלו ואף מקיים [עכ"פ מעט] את העצות שלו, ואם אעפ"כ אני שקוע בתרדומה כזאת, מה יהיה ולהיכן אברח?

איני יודע אם תוכלו להועיל לי, כי איני מצפה שתמציא לי איזה 'סגולה' חדשה, אבל עכ"פ אני מנסה עצמי אולי יהיה לכם איזה עצה טובה עבורי.

תשובה:

כתבת שאינך מצפה שנמציא לך 'סגולה' חדשה - אבל להפתעתך, יש לנו אכן 'סגולה' נפלאה עבורך, שכוחה רב מאד לעזור אותך משינתך ותרדמתך!

והלא היא:

לקרוא את הספר 'סיפורי מעשיות'!

פשוט לפתוח את הספר ולקרוא אותו מראשו לסופו, שוב ושוב. ואז תגלה שאכן יש 'סגולה' חדשה אשר לא הייתה לעולמים; מעשיות נוראות שמעוררות את הקורא בהם משינתו ותרדמתו.

במעשיות אלו יש כח כזה, מה שאין אפילו בתורות של ליקוטי מוהר"ן!

גם מי שמחמת עומק שינתו [אשר נפל מכל השבעים פנים, כמבואר בתורה ס'] כל דיבורי רבינו אינם מצליחים לעוררו משינתו ותרדמתו, הרי שיש כח ב"סיפורי מעשיות" לעוררו ולהקיצו.

וכפי שאמר רבינו בעצמו, כמובא בהקדמת הספר:

"באותו הזמן שהתחיל רבינו ז"ל לעסוק בסיפורי מעשיות, אמר בפירוש בזה הלשון: הנני אתחיל לספר מעשיות (אין וועל שוין אן הייבן מעשיות דער ציילין). וכוונתו דבריו היה, כמי שאומר: **מאחר שאינו מועיל לכם לשוב אל השם יתברך על ידי התורות והשיחות הקדושות וכיוצא בזה, מה שעסק ביגיעות גדולות כל ימיו להשיבו אל השם יתברך באמת לאמתו, ומאחר שאינו מועיל כל אלה, על כן הוא מתחיל לעסוק בסיפורי מעשיות!**

ואז באותו הזמן אמר התורה המתחלת פתח רבי שמעון ואמר עת לעשות לה' הפרו תורתך וכו' דא אורייתא דעתיקא וכו' הנדפסת בספר הראשון בסופו בדף קנ"ו. ושם מבואר בסוף המאמר קצת מענין סיפורי מעשיות, שעל ידי סיפורי מעשיות של הצדיק האמת מעוררין מהשינה את בני אדם שנפלו בשינה וישנים את ימיהם וכו' עיין שם. ויש מעשיות שהם בקרב שנים, ויש סיפורי מעשיות של שנים קדמוניות שהם בחינת עתיק וכו', עיין שם היטב, ותבין ותשכיל קצת מן מוצא דבר עד היכן הדברים של אלו המעשיות מגיעים, ומה הייתה כוונתו הקדושה בזה. ובאמת יש באלו המעשיות התעוררות גדול מאד מאד להשם יתברך ברוב המקומות אפילו על פי פשוט, מלבד הנסתר. **כי כולם הם סודות נוראות, ויש להם כח גדול לעורר הכל להשם יתברך**" (סיפורי מעשיות, הקדמה).

הרי לנו שהספר "סיפורי מעשיות" יכול לעזור גם למי שכל שאר ספרי רבינו אינם עוזרים לו...

בעצה זו השתמשו אנ"ש מימים ימימה, וכאשר כתב אחד מאנ"ש בצפת לרבי נתן ב"ר יהודה מטבריה [תלמיד מוהר"ן] שנפלה עליו שינה רוחנית עמוקה, הוא משיב לו: **"מה שידיד ר' אייזיק נ"י כתב לי שנפל עליו שינה מאד ... יקרא כל הסיפורי מעשיות" אשר רבינו ז"ל אמר שבהם הוא מעורר אותנו מהשינה, ויבקש רחמים מהשי"ת שבזכות המעשיות יעורר אותנו השי"ת מהשינה"** (נתיב צדיק, מכתב קנב).

פשוט מאד: נפלה עליך שינה? תקרא את כל הסיפורי מעשיות!

ואכן, כל המקיים עצה זו בפשיטות יכול להעיד עד כמה היא מועילה לו. גם אם הוא כבר מכיר היטב את המעשיות, הרי שכשהוא קורא בהם שוב, הוא מתעורר משינתו.

וכפי שמספר רבי יעקב מאיר שכטער שליט"א באחד ממכתביו:

"כמה פעמים ניסיתי לקרוא את המעשה הראשונה מסיפורי מעשיות בעת ירידה וחלישות המוח, וראיתי שמרגישים בזה תועלת, אע"פ שלפני הקריאה לא היה בי שום סברא לתועלת, כי הלא אני זוכר היטב את המעשה, אבל מתוך נסיון ראיתי שרוב התועלת בפשיטות, מען באקומט א הרורו תשובה" (כמו שאמר רבינו בתחילת המעשה, שמי ששמע המעשה הייתה לו הרורו תשובה), קצת התעוררות וקצת התחזקות" (אוסף מכתבים, מכתב מז).

והמתמיד בזה רואה נפלאות!

רבים מאתנו התרגלו להכיר את הספר 'סיפורי מעשיות' רק מהדרשות שנוהגים לדרוש אנ"ש בקידושא רבא אחר תפילת שחרית של שבת קודש. אך לאמתו של דבר, עלינו להגות בספר זה בתמידות, כל אחד כפי יכולתו.

רבי יעקב מאיר שליט"א מספר באחד המכתבים על רבי שלמה ווקסלער זצ"ל שהיה לומד בחברותא עם רבי נתן בייטלמאכער זצ"ל 'סיפורי מעשיות' בכל יום, כשכל יום היו לומדים מעשה שלימה! (ולפי זה היו מסיימים לפחות פעמיים בחודש את כל הסיפורי מעשיות...). והרי לך מכתבנו:

"אני זוכר בימי ילדותי שהגה"צ רבי שלמה ווקסלער ז"ע היה לו שיעור בסיפורי מעשיות בכל יום עם ר' נתן בייטלמאכער זצ"ל, בן הרה"צ רבי פנחס יהושע תלמיד מוהר"ן. כמדומה בכל יום מעשה אחד, בין גדולה בין קטנה. וזה פלא כי הם היו אנשים משונים זה מזה לגמרי. ר' שלמה ה' מאנשי הגה"ק רבי יהושע ליב דיסקין זצ"ל והלך בדרך הקנאים בירושלים, וה' בקי גדול בנגלה ובנסתר, והיה צדיק וקדוש ומחמיר גדול עד שאמר שלא יסתכלו על החומרות שלו כי הוא זקן ואין כח לברר, לכן הוא מחמיר כ"כ. ואילו ר' נתן בייטלמאכער, כפי זכרונו ה' ת"ח, כמדומה שעשה פעם סיום על ש"ס, וה' אדם שקט פשוט כי ה' בעל מלאכה כל ימיו, אך בדעת רבינו הק' היו שניהם יחד, ודעתם שוה כתרין רעין. **ולמודם בצוותא בכל יום 'סיפורי מעשיות' היה דבר נאה מאד" (אוסף מכתבים, מכתב קט).**

הם שמרו כ"כ על הקביעות בסיפורי מעשיות, עד שגם כשאחד מהם היה חולה, היה בא השני ולומד בפניו סיפורמ"ע, וכפי שמספר שם רבי יעקב מאיר שליט"א בהמשך המכתב:

"אני זוכר שבעת שאבי מורי הלך אתי לבקר את ר' שלמה כשה' חולה, ה' ר' נתן הג"ל עומד לפני מיטתו וקרא סיפורי מעשיות, ובעת שה' ר' נתן חולה ה' קורא ר' שלמה לפניו

סיפורי מעשיות"... (שם).
וכן על שאר אנשי שלומנו ידוע שהיו עוסקים הרבה בספר זה, כל אחד לפי יכולתו. והיו גם כאלה מאנ"ש שהיו מסוגלים לעבור על כל הסיפורי מעשיות ברצף אחד מתחילתו ועד סופו, וכמסופר על רבי יענקל זיטומיר'ער: "רבי יעקב זיטומיר ה"ד היה לו לב ורגש נלהב כזה בעבודת ה', שהיה יכול בלבו החם והבוהר לעלות לציון רבנו הקדוש ולגרוס שם ברצף אחד את כל ספר הסיפורי מעשיות שבלשון אשכנז, ואחר כך כשגמרו היה הולך לאסוף לחם מבית לבית לצרכי העניים כשהוא סוחב שק גדול על כתפיו, של כל מיני מאכל וכדומה עבור הנזקקים. וכל זה מלבד גיעתו הגדולה שבסדר התפילה הרגילה ולימוד תורה בהתמדה" (שי"ק ו, קא).

ולמעשה:

"טוב שאם אין לך סדר כ"כ בסיפורי מעשיות, שתחדש בזה" (אוסף מכתבים, שם) ועל"ז תזכה להתעורר משינתך!

ודבר בעתו מה טוב, להתחדש בלימוד סיפורי מעשיות בימי החנוכה הקדושים, אשר מוהר"ן מבאר נפלאות בליקוטי הלכות (הל' קידושין הלכה ב) שסוד נס חנוכה הוא המשכת אור הסיפורי מעשיות...

הוא מבאר שהיוונים רצו להפיל את ישראל לשינה ותרדומה, ובכך להשכיחם את התורה. והם הפילו אותם לשינה עמוקה כזו, עד שטימאו כל השמנים שהיא סוד התורה, עד שלא היה עוזר להם כבר אור התורה להתעורר משינתם. והוצרכו שימשיכו עליהם את הארת ה'סיפורי מעשיות משנים קדמוניות' כדי לעוררם משינתם. ועל"ז הדלקת נר חנוכה אנו ממשיכים על עצמנו הארה נפלאה זו מהסיפורמ"ע משנים קדמוניות להתעורר מהשינה.

והרי לך תמצית דבריו, כפי שהם מובאים בספר 'אוצר היראה':

"מלכות יון הרשעה הוא בחינת הקליפה והסטרא-אחרא שמתגברת ח"ו ורוצה להשליך את האדם ח"ו לבחינת שינה, שהוא בחינת הסתלקות המוחין, בחינת הסתלקות השבעים פנים לתורה, שזה בחינת שרצו מלכי יון להשכיחם תורתך ולהפיל את ישראל מכל השבעים פנים לתורה. ועל-כן טימאו כל השמנים של הדלקת המנורה, שהוא בחינת אור התורה והבצוותא, בחינת 'כי נר מצוה ותורה אור'. ועל-כן הם שבעה קני המנורה, כנגד השבעים פנים לתורה, הכלולים בשבעת הנרות שבבית-המקדש. ועל-כן היו מדליקין אותם בכל לילה, שהיא זמן שינה. ועל-ידי הדלקת המנורה, שהוא בחינת אור השבעים פנים לתורה, על-ידיה מכניעין ומשברין בחינת השינה, שלא תתגבר על ישראל ח"ו. ומלכות אנטיוכוס רצו להפיל את ישראל ח"ו מכל השבעים פנים לתורה, ועל-כן טימאו כל השמנים כדי לבטל ח"ו הדלקת שבעת הנרות של המנורה. והשם יתברך עמד בעזרתנו ועשה מענו ניסים ונפלאות גדולות בימים ההם ובזמן הזה, וזכו ישראל להכניעם ולהשפילם, ונעשה נס נפלא שדלק השמן שמונה ימים, שזה בחינת התעוררות השינה על-ידי סיפורי מעשיות של שנים קדמוניות, שהם בחינת שמונה ימים, כמבואר בפנים. ועל-כן נקבע מצוה זו לדורות בכל שנה ושנה, כי על-ידי שאנו מדליקין הנרות הללו של שמונת ימי חנוכה לזכר הנס הגדול שנעשה אז בשמן של המנורה. על-ידיה אנו מעוררין וממשיכין הארה מבחינת סיפורי מעשיות של שנים קדמוניות, שמשם נמשך זה הנס של חנוכה, ועל-ידיה יכולין להתעורר מהשינה, ואפלו מי שנפל מכל השבעים פנים לתורה יכולין לעוררו על-ידי פרסום מעשה נס של שמונת ימי חנוכה, על-ידי הדלקת נר חנוכה, שזו המעשה

מרת שרה ע"ה בת רבינו (ג)

לראות ממה שרשם לעצמו בעת הנסיעה גודל ההכרח לקבל פניהם, וז"ל: "להנה בבואי לטשעהרין שנית, כבר היה כבד עלי טלטול הדרך, והייתי רוצה לשוב לביתי, ונסיעת אדעם ולבוא לארץ ישראל היה רחוק בעיני מאד מאד.

ולולא שבת רבינו ז"ל הצדיקת מרת שרה יושבת בקרימינטשאק, ואחותה הצדקת מרת חיה תחיל, ובניהם שיחיו, שאני מוכרח לקבל פניהם ולראות עמהם, וליתן להם פריסת שלום מאחותם הצדיקת מרת אדיל תחיל, אשר אני מחוייב לעבוד ולשרת את זרע רבינו ז"ל בכל כוחי, לולא זאת הייתי שב מדרכי. אך אמרתי: לקרימינטשאק אני מוכרח לנסוע מחמת הנ"ל, כי לענין מעות לא היה כדאי ההוצאה שהיא כמעט יתירה על השבח" (מי מוהר"ג ח"ב אות מ"ה).

בשבוע שעבר הבאנו את השיחה שאמר רבינו לבתו מרת שרה ע"ה בענין הכנסת אורחים, שכשישיב בפניה מאד גודל מעלת המצוה כדי שתרגיל עצמה בכך, ודאגה כיצד תוכל לצאת ידי חובתה בזה, השיב לה רבינו ז"ל: "א אורח, נאך א שטיקל בולקע און א שטיקל טישטאך", והיינו שלא תימנע מלהכניס אורחים מחמת שאינה יכולה לכבדם במעדים וממתקים, רק תעשה מה שביכולתה, ותכניס אורחים לביתה גם אם אין לה עבורם רק חתיכת חלה.

ואכן, כדברים האלה מצאנו בכמה ספרי קודש, ונביאם לפני הקורא [והזמן גרמא בימי החנוכה, אשר אז סיפר רבינו 'מעשה מהאורח' ורמזו בזה ש"אורח" הוא אותיות אור ח' שהוא אור הח' ימי חנוכה].

והרי לך לשון החתם סופר (חת"ס החדש ר"פ וירא, חתם סופר על פרקי אבות פ"א):

"אמר ז"ל (ב"מ פ"ז) 'הוא אמר קמח והיא אמרה סולת מכאן שהאשה עיניה צרה באורחים'. וז"ל הא איפכא הוא, סולת טוב יותר מקמח? וי"ל עפ"י דאמרו 'הי ביתך פתוח לרוחה והיה עניים בני ביתך ואל תרבה שיחה עם האשה', וקשה מה שייכות ז"ל. אך י"ל כי כן דרך העולם שאם רוצה להזמין אורחים מרבה האשה בתבשילין וכל מיני מעדנים, כי אמרה שאינה יכולה להזמין אורחים אם לא תתן לו לטעוד כראוי, כי מתביישת ממנו, וכוננת שמכח זה לא יוכל הבעל להזמין אורחים בכל עת כי הוצאתה מרובה. ואם כן אם יאמר לה שתעשה זה המאכל, תעשה טוב ממנו. ועל כן טוב דלא יאמר לה כלום, ואז כשתעשה ישו שניהם. וז"ש 'הי ביתך פתוח לרוחה והיה עניים בני ביתך, אבל באופן שלא תרבה שיחה עם האשה לומר שתעשה זה התבשיל או זה, כי אם יאמר לה כך תעשה טוב ממנו, וא"ש דאברהם אמר שיעשה קמח אבל היא עשתה סולת, ומכאן שענינה צרה באורחים".

ופירוש זה מובא ביתר ביאור בספר 'ליקוטי חבר בני חיים' וז"ל: "מרן חתם סופר ז"ל פירש, כל הבעל מכניס אורחים יאמר לאשתו 'אורח אחד יאכל אתנו בצהרים ולא תרבה בשבילו בשר יין ודגים יותר, רק כל אחד מאתנו יצמצם מעט שיהא די לו'. ובאופן זה יכול לקיים הכנסת אורחים בכל יום תמיד, אמנם האשה תירא כי על דרך זה יביא בעלה בכל צהרים אורח לביתו, ע"כ תאמר, לנו די במעט בשר ולחם, אבל להאורח צריך להכין הרבה, וע"כ למעט בהוצאותיה על בעלה מוכרח למנוע אורחים מביתו, ולכן בבית אברהם היה המאכל קמח ואמר אברהם לשרה כי גם לאורחים די בקמח, אבל שרה אמרה לא כי אלא לאורחים צריך סולת, והיינו מפני שענינה צרה באורחים ועל ידי הוצאה מרובה לא יכניס אורחים יום ביומו" (וכע"ז מובא בשמו בס' זכרון אפרים להרה"ג מ' אפרים פישל סופר ז"ל רב דק"ק שארואר, וליקוטי הגרשוני בבא מציעא דף פ"ז).

ועיין בספר קרבן העני (פ' וירא) דיש בני אדם אשר יבוא אצלם אורח ואין לו ליתן לו מאכל חשוב לא יתן לו כלום, כי בושה היא לו, ובאמת האביון נפשו ברעב תתעטף, ואף אם יתנו לו לחם יבש עם בצל שימח, ובלבד שיתנו לו עם פנים שזכות כמ"ש (משלי י"א) טוב פת חריבה ושלוחה בה מבית מלא זבחי ריב, לכן צריך כל מי שרוצה לזכות במצוה זו, אשר הוא אחת מג' עמודי עולם, להיזהר ליתן לעני מן הבא לידו, ובזה יוכל לקיים מצוה זו

תמיד, אבל מי שירצה לקיים ליתן לעני דוקא מאכלים חשובים ילאה במהרה, עיי"ש.

ובספר מקרי דרדקי להרה"ק רבי הלל מקאלאמי זצוק"ל פ' וירא (אות רפ, דף מג) כתב בזה"ל:

"אפשר לפרש הכוונה על דרך סרס המקרא, כאילו היה כתיב ויאמרו "ת"ע"ש"ה כן כאשר דברת, מפרש הרמז בנוטריקון ו'אל תרבה שיחה עם האשה לשאול אותה אם תתרצה להכנסת אורחים, משום שאמרו חז"ל אשה עיניה צרה באורחים, אלא אם תלך עש"ק לעת ערב לביהכ"ס ותראה שם אורחים שאין להם לאכול תזמן אחד או שנים אצלך מבלי לשאול אותה, כי היינו דאמרי אנשי [ווא מאן קאכט פיר צעהנע, קאננען עלפע אויך זאט ווערדען] אמת הוא" עכ"ל.

וכ"כ הגה"צ ר' חיים פלאגי זצ"ל (כף החיים [פלאגי] סימן ה' אות ט"ו) ז"ל:

מצוה לאודועי כי אין האדם חייב להאכיל לאורחים בשר ולהשקותם יין, אלא כל אחד אינו חייב אלא כשיעורו כפי אשר תשיג ידו, כדרך שהוא אוכל כפי יכולתו את לחמו ואת מימיו, וכמבואר בזוהר הקדוש, והעיקר הוא כי יהיה בשמחה, וכדברים האלה כתב בספר החסידים סימן נ"ו, וגמר אומר כי טוב ארוחת ירק בשמחת פנים משור אבוס ופנים זועפים. ולעת האוכל ידבר עמו: אדוני, אכול בשמחה ושתה בלב טוב יינך או מימך, כי הצור יודע כי ברצון ובנפש חפצה הייתי נותן לך בשר, בחיי נפשי שאין לי כדי ליתן לך, ועל זה נאמר ותפק לרעב נפשך, עד כאן דבריו הנעימים. ובתנחומא פרשת פנחס והביאו רש"י בחומש אמרו, פר אחד איל אחד, למדה תורה דרך ארץ, שיתן לאכסנאי יום ראשון יאכילנו פטומות, למחר יאכילנו דגים, למחר בשר בהמה, למחר מאכילו קטניות, למחר מאכילו ירק, פוחת והולך כפרי החג, יעויין שם, ובזה ביאר המפרשים [עיין ספר ליקוטים מפרד"ס ערך אורח אות י'] כוונת המסורה על הפסוק וארוחתו ארוחת, כנודע, והדרך ארץ דקדמה הוא שיאכילהו בעין יפה ולא ירע לבבו, ועל ידי זה יזכה לברכת הבית מרובה ע"כ. וז"ל הספר חסידים (סי' נ"ה, ה"ג) אין האדם חייב להאכילם בשר ולהשקותם יין, אלא כפי שהיכולת בידו ע"כ.

עתה נמשיך בס"ד לספר על שרה בת רבינו "אונזערע צרות"...

בערב ראש השנה האחרון באומאן אחר זכור ברית נכנס מוהר"ג לרביז"ל לחדרו, ענה רביז"ל ואמר לו בזה"ל: "אונזערע צרות, אונזערע יסורים. טעמין גרויסע פעריל און שרה'קן קליינע פעריל" [= הצרות שלנו, הייסורים שלנו, לטעמע פנינים ומרגליות גדולות ולשרה פנינים ומרגליות קטנות]. והכוונה שלבתו של מפורסם פלוני קנה לה מחותנה הר' לייב מדאבראוונע פנינים גדולים, ולבתו שרה, שהייתה גם כן כלתו, קנה פנינים קטנים (אבנ"ה ברזל, אות ח).

"לעבוד ולשרת את זרע רבינו ז"ל בכל כוחי"

עד כמה החשיב מוהר"ג זרע קודש של רבינו ז"ל, יכולים והקדים השם יתברך רפואה למכה ועשה עמנו הנס של חנכה, שעל-ידיה נתעוררין מהשינה אפילו בתקף אריכות הגלות הזה בכלל, ובתוקף התגברות השינה והסתלקות הדעת והמוחין בפרטיות שיעור על כל אדם ואדם בפרט, אף-על-פיכך יכולין לעורר הכל מהשינה על-ידי פרסום הנס הזה של חנוכה, שהוא בחינת מעשה של שנים דקדמוניות, שמשם נמשכין כל השבועים פנים לתורה כנ"ל" (אוצר הידרא, חנוכה עב).

יהי רצון שאכן נזכה לקיים עצה זו בתמימות ובפשטות, להגות בספר הקדוש 'סיפורי מעשיות' ולהתעורר מהשינה!

פניני אור אמרות נהדרות מרביה"ק ותלמידיו

ספרו למוהר"ג ת"מ מעשה שדרש פעם המגיד מדובנא באיזה עיר כמה ימים בדברי תוכחה לפני הקהל, ודבריו לא פעלו ולא עשו רשם כלל על בני העיר. קשסים דרשתו, נגשו אליו מבני העיר ואמרו לו: "רבי! איר זענט שוין דא עטליכע טעג אין שטאט, און איר רעדט און רעדט, און איר האט גארנישט געמאכט, עס איז אלץ אזוי ווי פריער, איר האט גארנישט געפולט" - "רבינו! הנכם שוהים כבר כמה ימים בעיר, והנכם מדברים בדבורי יראת שמים כל העת, ודברכם לא עוררו ולא פעלו עלינו כלל וכלל, כי אנו נוהגים כמקדם".

וכדרכו בקדש ענה להם תשובה בדרך משל: משל לאחד מבני הנעדרים, שהיה קמח על שלחן חותנו בפרו, ואחר כמה שנים הצריך ליד משלחו חותנו. ונחמת שלא היה בגידו די ספוק פרנסתו, התישב בדעתו לקח את כספי הנדוניא ולנסע על היריד לראות ולחפש לעצמו פרנסה הראויה לו. ובהיותו בן כפר שבא ליריד, הלך והסתובב במקום למקום והביט בהתפעלות על הנעשה שם, וכשעבר דרך איזה נפה, ראה איר שלוקח איזה כלי ונושף ומנפח בו על גחלים ומרצה מעשה פלא, שעל די נשיפתו יוצא ריח ומדליק ומבעיר האש, והאש לא נראית כלל. וילדים באים והולכים ומשלים לו פרטותיהם עבור כך - "איינער שטייט אויפן יריד מיט א קלאזאק מיט א פונק און באווייזט א קונץ, עס גייט א ריח, און מען זעהט גארנישט קיין פייגער, און קינדער לויפן און מען גיט אים קאפיקעס דערפאר". השתומם על מחזה זה, ושמח על כך שמצא פרנסה נוהג וקלה קצת (ומעשה לא יצטרכו להכות אבנים זה בזה להדליק האש). ובקש מהנפח שימכר לו את כלי הנשיפה. והמוכר, בראותו שהלה אינו מבין כלל במלאכה זו, בקש ממנו על כך סך הגון, ושלם בעבור זה את כל כספי נדוניאתו, והלך לביתו עם כלי הנפח הבוערים. בדרך נבכה האש, והחל לנשף בכלי הלוך ונשוף, ואין אש ואין להבה. וחסד ככעסו לעיר ובא אל הנפח ונער בו: "למה רמינית? נסיתי כמון להדליק האש, ואין אש כלל וכלל". שאל לו הנפח: "א פונק איז דא?" - "גחלים יש בידך?". ענה לו הפקרי: "לא". אמר לו הנפח: "שוטה שכמוך, בכדי לעורר האש צריך איזה ניצוץ כל שהוא, ואז טוב הקלי להליבו יותר ויותר, אבל אם אין שום ניצוץ לא יועיל שום נשופים". וסיים המגיד ואמר להם: "כמו כן אנכי בדרךשתי מלהיב רק את אותם האנשים שיש בהם ניצוץ גחלת כל שהוא. אבל בהם אין שום ניצוץ, ועל כן איני יכול להלהיבם" - "אז סע איז דא א פונק קען איר צובלאזן, אבער אין אייך איז נישט דא קיין פונק, קען איר נישט צובלאזן".

קשספרו זאת למוהר"ג ית ענה ואמר: "עס איז נישט אמת, א פונק איז דא אין יעדער איי, נאר מען דארף קענען בלאזן" - "אין הדבר כן. ניצוץ יש בכל יהודי, אבל צריך לדעת איר לנפח ואיך להלהיבו".

ספר דרך אמונה

מלוקט מדברי ראשונים ואחרונים ובמיוחד מדברי הבעש"ט ותלמידיו ז"ע"א

אחרא, עם כל זה יוכל לישא עיניו למרום כי הכל כלא לפני כבודו יתברך שמו והוא יתברך ממלא כל עלמין לית אתר פניו מיניה וגם חושך לא יחשיך ממנו יתעלה, ולכן גם אם האדם ח"ו בתוך ההפיכה, יוכל להפוך ממות לחיים ומשאל ישווע ויאמר הנני להעלות נפשו מני שחת. (ספר דברי חיים פרשת שמייני וזו)

הקדמת ספר דרך אמונה ל-1

קודם ביאת המשיח יתקיים הכתוב אז נדברו יראי ה' איש אל רעהו

הנביא מלאכי ראה ברוח קדשו את שפלות וחשכות זה הדור, ואמר (מלאכי ג, יד - טו) אמרתם שוא עבוד אלהים ומה בצע כי שמרנו משמרתו וכי הלכנו קדורנית מפני ה' צבאות וגו', אז נדברו יראי ה' איש אל רעהו ויקשב ה' וישמע ויכתב ספר זכרון לפניו ליראי ה' ולחשבי שמו. ופירש רש"י וזה לשונו, אני משיב על דבריכם אז בעשות הרשעים רשעים והטובים הלכו קדורנית מפני, נדברו יראי ה' שלא לידבק במעשיהם הרעים, ואני לא נשכחו דבריכם מלפני, ואף על פי שאיני ממנה להשיב גמול כי הקשבת ושמעתי וצוית לכתוב להם ספר זכרון והיו לי דבריהם מקוימים, עכ"ל. הרי כתב כאן, כשיהיה גודל התגברות הרשעים והנסיגות הגדולים קודם ביאת משיח צדקנו, אז נדברו יראי ה' איש אל רעהו ויחזקו עצמם ביחד שלא ליפול ברשת הכפירה והמינות.

הקדמת ספר דרך אמונה ל-3

כשידע אדם שהקב"ה מסתתר שם אין זה הסתרה

שמעתי ממורי הבעל שם טוב זלה"ה שאם ידע האדם שהקדוש ברוך הוא מסתתר שם אין זה הסתרה, כי נתפרדו כל פועלי און. וזהו שאמר (דברים לא, יח), ואנכי הסת"ר אסת"ר פני מהם, רצונו לומר שיסתיר מהם שלא ידעו שהקדוש ברוך הוא שם בהסתרה זו וכו' ודפח"ח. וכיוצא בזה שמעתי ממנו כי ראשי תיבות (שמות טו, ט), א"מ א"יב א"רדוף א"שיג א"חלק ש"לל ראשי תיבות הם ה' אלפין, ששם אלפוף של עולם מסתתר בסוד שם סא"ל וכו' ודפח"ח. ואחר שידע אדם כלל זה שהוא כלל גדול, שאין שום מסך מבדיל בינו לבין אלהיו בשעת תורה ותפלה, גם שיעלו לפניו כמה מחשבות זרות שהם לבושיין וכסויין, שהקדוש ברוך הוא מסתתר שם, מכל מקום אחר שידע אדם שהקדוש ברוך הוא מסתתר שם אין זה הסתרה [הוספת הגר"מ-מ לכן יכולים להתקרב אל הקב"ה מכל מקום] (ספר תולדות יעקב יוסף פרשת בראשית)

הקדמת ספר דרך אמונה ל-2

גם בתוך ההפיכה ישווע להעלות נפשו מני שחת

ידענו באמת שהקב"ה מלא כל העולם לית אתר פניו מיניה, ומי שיש לו זכות הנפש רואה זה בחוש. וכל חד לפי הזדככות לבבו נאמן לה', ככה יתראה קדוש שמו יתברך ויתעלה וכבודו יראה. וכתב עוד (דברי חיים פרשת צו) וזה לשונו: גם בעוד האדם בשפלות החומר ותוך הסטרא

הרע מסתיר את האמת והופך את הסיכה להודאה לסיכה לתוגה

ב"ה יום א' ב' שבט תשכ"ז פניה"ק ירושלים תובב"א
לכבוד חבירי וידידי היקר האברך הנלבב כש"ת... שליט"א וכל אשר אתו ועמו שלומם יסגא לעלם.

את מכתבך קבלתי ביום עשרה בטבת, יום הארציטי וההילולא-רבא של מורינו ר' נתן זצ"ל, תלמיד רבינו הקדוש. רצוף עם... ששלחת לי... ראשית כל אבקש ממך שתסלח לי על שלא עניתי לך תיכף ומיד כראוי, כי מצאתי את עצמי אז בימים ההם בחלישות כח מאד, ויחד עם הטרדות מבית ומוחץ והשעבוד של אמירת השיעורים שהמשכתי במסילי, לא יכולתי עד כה להתרכז להשיבך בכתב, סלח נא לי ע"ז ו"הוין דן את כל האדם לכף זכות" וגם אותי בכלל.

... הנה כמעט שאיני זוכר כל הפרטים שכתבת, וזה שאני זוכר ממכתבך, שכתבת את חסד ה' שהיה לך בעת חזרתך הביתה - גם זו היא זכיה גדולה, כי מדרך הרע והחושך המעורב בזה העולם להסתיר את כל אמת ונכונה, ולהטיח את עיני האדם ולסתום את הלב מלאות ולהבין את חסדי ה' אשר מלאה הארץ, ובמקום לראות את הטוב, עוד מהפכים את השמחה לתוגה ולרוגז ח"ו.

ולדוגמא, לפעמים רואה האדם את בניו ובנותיו ילדי ביתו הקטנים, שמרעישים ומדלגים וקופצים, ובמקום לשמוח על קיומם ועל בריאותם וכל הנשמה תהלל י-ה על כל נשימה ונשימה תהלל י-ה, נסתם השכל מלאות כל אלה, ועוד מתרעם ומתירעם. וכשמנתבוננים, נמצאים אנו הרבה אשמים על זה, כפי הטובה משפיע עלינו בכל עת ואין אנו משלמים לו עליה אחת מיני אלף.

ובעת שקיבלתי מכתבך בימים הללו, הייתי מדבר הרבה מענין זה של תודה והודאה, כי היה עוד המשך מחנוכה, ולמדנו את המאמר בליקוטי מוהר"ן תנינא ב', המפליג בגודל מעלת הדבר הזה שאדם בזה העולם זוכה להכיר את טובת הבורא עמו. ומודה ומהלל לשמו הגדול ומשיג ומכיר אותו ית', שזאת התקרבות יקרה מאד. וזה בחינת שעשועי העולם הבא, התענוג הנצחי המיועד לאיש הישראלי.

עלינו להתרגל להודות לה' וכך נזכה להודות לו לעתיד

וברש"י (ברכות סג ע"א ד"ה ויברכו שם כבודך): "הנהיגו

ברכותינו (של מקום) בעולם הזה כדי להיות רגילים לעוה"ב שכולו ארוך", היינו שצריכים להתרגל לברך ולהודות לשמו ית' בזה העולם כדי שנהיה רגילים בזה לעתיד, אף אם בעולם הזה הוא בקטנות ובמעט השגה, אבל זה יקר מאד אצלו ית' ש. והשעשוע של העוה"ב הנצחי הוא בבחינה של 'להודות ולהלל' ולהכיר ולהשיג אותו ית', אמנם ביתר שאת ויתר עז, במאד נעלה, במעלה מעלה עד לאין ערוך, בבחינה של 'עין לא ראתה אלקים זולתך יעשה למחכה לו' (ישעי' סד, ג), "טוב הודות לה' ולזמר לשמך עליון" (תהלים צב, ג).

חברך הדורש שלומך וטובך לעולם ועד.
יעקב מאיר שכטער
(אוסף מכתבים, מכתב א)

משה רבינו המשיך את אור הכיהמ"ק לתוך חשכת הגלות

ב"ה יום ה' ב' טבת נר ז' דחנוכה תשי"ל פניה"ק ירושלים ת"ו בב"א לידידי חבירי הרה"ח היקר טוב עין הוא יבורך כש"ת ר'... שליט"א עם כל אשר אתו ועמו ה' עמהם יחיו ויתענגו על רוב עוז ושלום

החנוכה עובר, וצריכים לדעת כי תיקוני אורות חנוכה שייכים בכל השנה בכל מקום ועת וזמן, שלכל אחד מישראל בכל מקום שהוא נשפע לו כוח מלעילא, אפילו למטה מעשרה, שמעולם לא ירדה שכינה לשם כמובא (סוכה ה), אעפ"כ תיקנו לנו הצדיקים הקדושים סוד הנר של חנוכה הנמשך מאור הבית המקדש להיות בחינת מקדש מעט, ולהמשיך נר שיאיר לפניו ושתהיה השכינה שורה במקומו בהנר שמדליק כל אחד בביתו (גם למטה מ' טפחים), כי שם השכינה שורה אתו ועמו.

וזה מתבאר בליקוטי מוהר"ן (תנינא סי' ז) שמשנה רבינו עה"ש, ע"י שפעל את בנין המשכן ע"י שביקש 'סלח נא' כן פעל והמשיך את אור החנוכה גם בהיות ישראל בגלות בעת ההסתרה. ומביא שם רבינו שזה מרומז בפסוק 'וירא ה' כי סר לראות' (שמות ג, ד), כי 'סר' הוא לשון סר וזעף, כי משה נתן לבו בצרתן של ישראל, ופעל אז גם את סגולת החנוכה שהוא בכסליו, שכסליו הוא ראשי-תיבות ו'ירא ה' כ' ס' ל'ראות, זה נמשך אז ע"י משה, שבעת חשכת הגלות יהיה לכל אחד כח לדחות את החושך ע"י האור שמאיר כל אחד במקומו ע"י איזו

בחינה שיהי', כגון ע"י קצת לימוד התורה, ע"י קצת תהילים, ע"י קצת קדושה ואמונה בכל עת וזמן כפי ענין המתאים אז.

ושם בתורה הנ"ל כתב רבינו שסוד אור החנוכה מרומז בתורה, דכתיב "יאר ה' פניו אליך ויחונך" (במדבר ו, כה) היינו הארת פנים ע"י דחיית החושך, "ויחונך" - ע"י בחי' חנוכה, כנ"ל.

ואגב נראה לומר, כי לכך קודם פרשת הנשיאים שקוראים בחנוכה מתחילין בקריאת ברכת כהנים, והפסוק הזה "יאר ה' פניו אליך ויחונך" הוא סמוך לפרשיות הנשיאים שקורין בחנוכה. וכן מובן דיוק הלשון "כ"ה תברכו" לרמז על כ"ה בכסליו. וכן הברכה היא ע"י כהנים, כי חנוכה נעשתה ע"י הכהנים החשמונאים.

ונחזור לעניינינו, בענין הקשר של משה רבינו לאור החנוכה המרומז בתורה זו, כי ע"י 'סלח נא', שעל ידו פעל משה את המשכן מרומז שם גם סוד חנוכה, כי "סלח נא לעון העם הזה' כגדל חסדך ו'כאשר נ'שאתה" ר"ת חנוכה, ע"ש בס' ז'. ומובא שמשנה רבינו ע"ה התנפל לפני השם, והשליך עצמו למעלה בריקיעין כמו שאחד מתנפל בארץ להתעקש על איזה דבר (כמובא לעיל מהמדרש) - כך התעקש משה להמציא תשועה לישראל בכלל ובפרט, לכן זכה להשכין השכינה בישראל ע"י המשכן והביהמ"ק, וכן המשיך את אור החנוכה אח"כ בגלות לכל אחד ואחד מישראל, שיוכל כל אחד להמשיך אור המקדש בכל מקום שהוא, שלא יטבע ח"ו בתוך עומק החושך שכיסה פני התהום'. ומובא שהקליפה של היום היא בחי' תהום, כי יש ד' קליפות הכלולים מד' מלכויות; ת"הו ובהו וח'שך ות'הום, כמובא במדרש (בראשית ב, ד).

כמה אנו צריכים להודות שבעקבתא דמשיחא דא אנו יודעים מסוד החנוכה הנמשך ע"י הצדיקים שתיקנו לנו שעל ידי כל מעט עבודת השי"ת והתחזקות באמונתו ובקדושתו נוכל להאיר לפנינו מזיו כבודו.

ויהי רצון שיקויים בנו מקרא שכתוב "והארץ האירה מכבודו" (יזקאל מג, ב), וימלא כבודו את כל הארץ" (תהלים עב, ט).

כל זה מה שפלט הקולמוס מתוך הטרדה

הדורש שלומך וטובתך והצלחתך ומכיר טובתך.
יעקב מאיר שכטער

(אוסף מכתבים, מכתב ל)

לאטקע"ס בסעודת שבת חנוכה

פת הבא בכסנין בסוף הסעודה תלוי לאיזה כוונה הוא אוכל, אם כוונתו לאכול לקינוח ולמיני מתיקה מברך עליו בורא מיני מזונות, אבל אם אוכל מהם בכוונה להשביע רעבונו נחשב כחלק מהסעודה ונפטר בברכת הפת, דבאמת פת הבא בכסנין שם לחם עליו אלא משום שאין רגילים לקבוע סעודה עליהם לא תיקנו חז"ל לברך על זה המוציא, אבל באופן שהוא חלק מהסעודה נפטר בברכת המוציא.

לאטקע"ס לקינוח סעודה

הלאטקע"ס שמישים בסוף סעודת שבת פשוט שאי אפשר לכון שאוכלם למזון, דלאחר סעודת שבת ודאי כבר שבע מהסעודה ואין אוכלים רק לקינוח, ואם כן היו צריכים לברך עליהם ברכת מזונות.

אבל בביאור הלכה (שם ד"ה טעונים) כתב שאין לברך על מיני מזונות הבא לקינוח סעודה רק על פת כסנין גמור, דהיינו מזונות עם מילוי, וגם נילוש ברוב מי פירות, וגם דק יבש, דאז ברכתו מזונות לכל השיטות. אבל אלו שאין ברכתם בורא מיני מזונות לכל שיטות הפוסקים נפטר מספק בברכת המוציא. ואם כן הלאטקע"ס שהוא ספק אין לברך עליו, דלפי הפוסקים דעיסה שנילוש במי פירות ברכתו המוציא יוצא בברכת המוציא, וגם לאטקע"ס שעברה תהליך טיגון הוא ספק המוציא, ומספק אין לברך.

עצה לצאת מכל ספק

בביאור הלכה (ס"ג ד"ה ירד) נתן עצה לצאת ידי ספק, לכון בברכת המוציא לפטור גם את הלאטקע"ס שייאכל במשך הסעודה, שאם מכוין בפירוש לפטור דבר שברכתו מזונות בהמוציא יוצא בדיעבד לכל הדעות. ופשוט שאפשר גם לברך על דבר אחר שברכתו מזונות בודאי ואינו בא למזון (כמו ביסלי וכדו') ולכוין לצאת הלאטקע"ס.

בהרבה בתים נהוג להגיש בשבת חנוכה לקראת סוף הסעודה לאטקע"ס לכבוד שבת חנוכה, אבל שאלה גדולה יש בזה: האם יש לברך על הלאטקע"ס בורא מיני מזונות כיון שבאים לקינוח סעודה, או שנפטר בברכת המוציא שעל הפת. נבאר הדברים:

ברכת הלאטקע"ס

אנו מברכים על לאטקע"ס בורא מיני מזונות מכמה טעמים:

א. בדרך כלל הלאטקע"ס נעשים על ידי טיגון בשמן, ופסק הרמ"א (סי' קסח ס"א) דעיסה מבליה עבה שעוברת תהליך טיגון מברכים עליה בורא מיני מזונות, אפילו אוכל מהם הרבה כשיעור קביעות סעודה. אמנם לטעם זה כתב המשנה ברורה (סי' ק"פ פ"א זצ"ח) שאין לירא שמים לאכלם רק בתוך הסעודה, לחוש לדעת הפוסקים שגם עיסה שעוברת תהליך טיגון ברכתו המוציא.

ב. כיון שהדרך לטגנם עם הרבה שמן וניכר בהם מאד טעם השמן עד שאי אפשר לקבוע סעודה עליהם מרוב השמן, דינם כפת הבא בכיסנין שנילוש במי פירות (ביה"ל סי' ג' ד"ה ו"ז), וכל שכן אלו הלאטקע"ס שנילושו ממש ברוב מי פירות שדינם כן (כמבואר שם סי' ז'). - אבל לטעם זה אין לאכול ממנו כשיעור קביעות סעודה.

ג. י"א שכל דבר שאין הדרך לאכלו לקביעות סעודה מברכים עליו מזונות (דה"ח דיני ברכת במ"מ דין ג' שד"ח אסיפת דינים מערכת ברכות ס"א אות א'). ולשיטתם, כיון שכיום אין הדרך לקבוע סעודה על לאטקע"ס כלל, והדרך למלאותם בריבה ולפזר עליהם סוכר דינם כפת הבא בכסנין. - גם לטעם זה אין לאכול רק פחות משיעור קביעות סעודה.

פת הבא בכסנין בסעודה

מבואר בשולחן ערוך (סי' קסח ס"ח) שהאוכל

מים מסוננים מערב פסח

מנהג ירושלים להכין מים מסוננים

בעיה"ק ירושלים ת"ו היה מנהג מהדרין מקדמת דנא להכין מערב פסח חבית גדול עם מים מסוננים שתספיק לשתייה ולכל צרכי הבישול למשך ימי החג, ולא היו משתמשים במי הברז לצרכי שתייה ובישול. ומרן המנחת יצחק (ח"ז ס"ב ל) שיבח מאוד מנהג זה, וכתב: "מה מאד נכון המנהג של המדקדקים שמכניס מים מסוננים קודם פסח על כל ימי הפסח בשביל שתייה ובישול".

טעם מנהגם היה לפי שבזמנם היו שותים ממי בורות שבחצר, והבורות היו מתמלאים ממי הגשמים שעל הגגות, ובמשך ימות החורף התקבצו על הגג כל מיני פירווי חמץ מן הציפורים והגיעו ביחד עם מי הגשמים לתוך הבור, וכמעט לא היה שייך שלא יהיו פירווי חמץ בעין במים, ואם יש פירווי חמץ בתוך הבור במשך ימי הפסח הרי זה אוסר לכל המים, כי חמץ שנשרה במים במשך מעת לעת מבליע טעם החמץ במים, דחמץ בפסח אוסר במשהו, ואפילו אם שמים מסוננת בפי הברז אינו מועיל מכיון שכבר שנשרה עם החמץ בפסח קודם הסינון. ולכן מסננים המים לפני פסח וממלאים אותו חבית גדול שאז אין חשש, דחמץ בערב פסח בטל בששים (קנה בושם פ"ג דין כח, וכמבואר במש"ב סי' תמו סק"ו ל').

המנהג כיום ששותים מי הברז

כיום ששותים מי ברז והמים מגיעים ממגדלי-מים ובריכות ומאגרי מים, אין צריכים לחשוש לזה מעיקר הדין, שאין מחזיקין איסור חמץ במשהו מספק, וכך כתב בשולחן ערוך הרב (סי' תסח סמ"ח) דמותר לשאוב בפסח מבארות שלא נזהר בהן מחמץ כל השנה, שאין מחזיקין איסור מספק, וטוב לסגן המים בבגד נקי בכל פעם ששואב. וכן פסק המשנה ברורה (סי' תסח סק"ו). ועל פי זה נוהגים לשים בפסח מסננת על פי הברז כדי לסגן את המים.

ובארחות רבינו (ח"ב עמו פד) הביא בשם הסטייפלער ז"ל דבאלו המקומות שהמים באים לשם ישייר דרך מקורות ומעיינות, לא דרך מאגרי מים ובריכות, אין צריך לשים אפילו מסננת על הברז.

אכן היתר זה הוא רק באלו מקומות שהמים באים ממקורות מעיינות ובארות, אבל באלו מקומות שהמים מגיע דרך מוביל הארצי ממי הכינרת החשש חמור ביותר, כי לדאבונו במשך ימי הפסח מטיילים פורקי עול רח"ל בחוף הכינרת בטבריה עם חמץ גמור, ומצוי מאוד שמתקבצים הרבה לכלוך עם שאריות החמץ ונגררים לתוך הים כידוע, וכיון שמוחזק שיש חמץ גמור בים הכינרת בפסח הרי זה אוסר כל המים במשהו. ומטעם זה השתדלו לאחרונה בכמה עיירות בארץ לעצור את השאיבה שעל ידי המוביל הארצי ממי הכנרת בערב פסח למשך ימי הפסח.

ויש המהדרים גם בזמנינו שלא לשנות ממנהג אבות, גם במים שאינם נשאבים דרך מוביל הארצי, שאפשר שיהיה המאגר פתוח ויתקבצו שם עופות ויטילו בו פירווי חמץ, ואף בבריכה סגורה מצוי עופות שימצאו דרך לקנן שם ויכולים להביא עמם פירווי חמץ. וכן היה נוהג אא"ז ז"ל בעל הקנה בושם והיה אומר שיש למנהג זה יסוד גם בזמנינו.

החשש בשתיית מי בארות ונהרות

אנו מוצאים כבר לפני כ-300 שנים בספרי השו"ת"ם שדנו כעין שאלה זו, האם מותר לשתות ממי בארות ונהרות שרגיל להיות שם חמץ. וכמה מהפוסקים כתבו שעל כן המדקדקים שואבים מים בחבית גדולה לפני הפסח על כל ימות החג (מעדני שמואל סי' קיז סקט"ו).

ובשיחות הר"ן (סי' רלה) מסופר שמתחילה רצה רבינו להחמיר בזה מאוד, עד שראה שנכנס מזה לחומרות יתירות, וגזר אומר שאין להרבות בחומרות יתירות, וז"ל: "ופעם אחד היה חושב מחשבות בענין המים על פסח שחשש שמה יש איזה משהו במים ששואבין, ואם יכין לו מים על כל ימי הפסח כמו שנוהגין קצת גם זה לא הוטב בעיניו, כי קשה לשמור היטב המים מערב פסח על כל ימי הפסח ולא הוטב בעיניו שום מים רק מי מעיין הנובעים ויוצאים והולכים ובאים מים חדשים בכל עת, אבל במקום שהוא ז"ל היה יושב לא היה שום מעיין כזה, והיה בדעתו לנסוע על פסח למקום שיש שם מי מעיין כזה, כל כך נכנס בחומרות ומרה שחורות ודקדוקים יתירים. אבל עכשיו הוא מתלוצץ מזה, כי אין צריכין לחפש אחר חומרות יתרות אפילו בפסח".

ואכן הרבה פוסקים האריכו ונתנו טעם בדבר למה אין חמץ אוסר את מי הנהר במשהו. ומדבריהם אנו לומדים שיש להתיר גם כיום את מי הכינרת, והמים שבאים דרך מקורות ממעיינות ובארות [אבל מאגרי מים ובבריכות העשוי בידי אדם, לא שייך ההיתרים דלהלן, אבל בהם בלאו הכי אין חשש כל כך שאין מוחזק שיש שם חמץ].

בנהר גדול אין שייך לבוא לידי נתינת טעם

בספר יהושע (סי' ה ט) יש חילופי מכתבים בין הגאון המחבר ז"ל לבין הגאון בעל החוות דעת ז"ל אודות עירייה היושבת אצל נהר גדול ששואבים מן הנהרות ושותים ממנו, ורגילים למצוא

גרעיני תבואה בתוך הנהר, ואם חמץ אוסר במשהו בפסח אי אפשר לשתות ממי הנהר. והגאון בעל ספר יהושע העלה לחדש שלא גזרו חז"ל לאסור במשהו רק במקום שיש מצב שיהיה גם פחות משישים ויכול לבוא לידי נתינת טעם, אבל נהר גדול אף אם יתנו בני העיר כל החמץ שיש להם לא יתנו טעם במים לא גזרו חז"ל על זה. וכסברא זו כתב גם ביד יהודה (סי' קה פיה"א סק"א) ומסיים דבאמת היא סברא אמיתית.

גם 'משהו' יש לו שיעור

כעין סברא זו שמעתי מהגאון הגדול רבי אברהם דוב אויערבאך שליט"א רב ואב"ד טבריה, שבא מעשה לידו, שפעם אחת תפס מאן-דהו מוכר בירה בפסח ליד ים כינרת רח"ל, ומיד כשראהו ברח מפניו ושפך הבירה לתוך הים, והלך ושאל לאביו הגרש"א ז"ל האם מותר עדיין לשתות מי הברז לאחר שהתערב הבירה בים, וענה לו הגרש"א ז"ל: 'א משהו האט אויכט א שיעור'. וכן הביא בספר חוט שני (עמו' טב) בשם החזון איש.

במים מחוברים לא גזרו

טעם נוסף כתב האבני נזר (סי' טעד) שלא גזרו חז"ל איסור משהו רק אם נתערב במים תלושים, אבל מים המחוברים לקרקע אינם נאסרים במשהו (עיי"ש שדימה את זה ליון נסך, ובש"ת חלקת יואב סי' יח חולק על דמיון זה). וכך כתב הגר"ח ברלין ז"ל (נשמת חיים סי' קלה) ששמע מאביו הגאון ז"ל שתמיה בעיניו חומרת הפוסקים בזה, ואינו מתקבל על הדעת, וכי היאך אפשר שמים מחוברים יהיו נאסרים ע"י בליעה ואם כן הרי נאסרו כל מימות שבעולם.

המשך בעמוד ט'

ועל למוד הפוסקים הזהיר מאד מאד ביותר מפל הלמודים... והוא תקון גדול מאד מאד... ואמר, שפלא איש ישראל מתיב ללמוד בכל יום ויום פוסקים ולא יעבר.

בעז"ה ניתן לשמוע שיעור בעמוד היומי מידי יום בשלוחה 433 בקול אנ"ש

אחד היה אברהם!

עובדות קצרות מהגה"ק ר' אברהם ב"ר נחמן שנסתלק בחנוכה תרע"ח

(משיחות רבי לוי יצחק בנדר זצ"ל)

דו האסט נישט קיין געפיל אין מיין אברהם'ען וויסטו האבן א געפיל אין מיר?!...

חלום זה נגלה לי באותו מוצש"ק כאשר היה לי ויכוח עם ר' ישראל כהן. כי תחילה הסתופפתי אצל רבי שמשון ברסקי, נכד רבינו ז"ל אשר היתה לו דרך אחרת בעבודת ה' מר' אברהם ב"ר נחמן. ומאותו חלום הבנתי שמקומי אצל ר' אברהם, וכן היה.

הויכוח היה אם צריך לערוך סעודת מלוה מלכה במשך שעה ארוכה, במקום שינה מוקדמת - המסייעת לקימה בחצות. גדולי העובדים באומן חלוקים היו בדיעותיהם, בעוד רבי שמשון ברסקי נכד רבינו עורך היה "מלוה מלכה" ברוב פאר ומתוועד זמן רב - היתה דעתו של רבי ישראל כהן כדעתו של רבי אברהם ב"ר נחמן, שצריכים לקצר ב"מלוה מלכה" ולהקדים לישון כדי לקום לחצות ולשאר עבודות הלילה.

צריך להדגיש כי רבי שמשון עורך היה "מלוה מלכה" מלאה טעם ונועם של קדושה, זו התארכה לכמה שעות לתוך הלילה. שרו את כל הזמירות בנעימות, במתיקות ובהתעוררות עצומה, וגם יצאו בריקוד בלהט רב. אוכל להעיד כי סעודות ה"מלוה מלכה" של רבי שמשון היו להם חן מיוחד, הוא עצמו היה עובד ה' גדול והיה יכול לעורר ולהלהיב את הקהל בדיבוריו היקרים. אבל... כיצד התבטא על כך רבי ישראל כהן: **אנו אין לנו אלא דברי בן עמרם!** כלומר, שאין לנו לנהוג אלא כמו שנהג רבי אברהם ב"ר נחמן - לא לעבור לילה אחד בלי לישון מוקדם, ודוקא לקום ולהתנתק מהשינה לתיקון חצות, וכמנהג אנ"ש בדורות עברו עד רבינו הקדוש ומוהרנ"ג... ואילו אצל רבי שמשון היו מתוועדים עד קרוב לחצות, ואחר כך אמרו את תיקון החצות, ורק אחר כך הלכו לישון. הויכוח הזה נמשך זמן רב, ויש שנהגו כך ויש שנהגו כך.

ובאותו מוצאי שבת, לאחר ויכוח סוער ביני לבין העובד הצדיק ר' ישראל כהן, כשהלכתי לישון, ראיתי את החלום ההוא, וכמוכן שהתחלתי לנהוג כר' אברהם ב"ר נחמן, ומאז הפכתי לתלמידו, על כל אשר יאמר כי הוא זה.

מלחמת העולם הראשונה החלה בז' אב תרע"ד. רבי אברהם ב"ר נחמן הגיע אז לאומן מארץ ישראל, באניה האחרונה שעוד הספיקה להגיע לפני פרוץ הקרבות.

גם אני הגעתי לאומן בתחילת אלול של השנה היא תרע"ד, ונשארתי כבר שם. כי לא היה אפשרות לצאת ולגדוד בדרכים באותה תקופת המלחמה.

זכורני שלראשונה ראיתי את רבי אברהם ב"ר נחמן באמצע אלול שאז נכנס בפעם ראשונה לבית הכנסת, ופני כל הנוכחים הוארו למראהו. **שהיה לו מראה מאיר מאד, מקדושתו וטהרתו המיוחדים. הוא נכנס בלבוש ארץ-ישראל (גרביים ארוכות, קפטן וכדומה), ומאז ועד הסתלקותו בחנוכה תרע"ח הייתי מקושר אליו, במיוחד לאחר חתונתי בחנוכה תרע"ז, שאז כמעט ולא היה יד ימי מתוך יד.**

רבי אברהם ב"ר נחמן היה אדם צנוע ונחבא אל הכלים. לא זכור לי פעם אחת שנטל כיבוד למשל של סנדקאות.

שהייתי במחיצתו כמה שנים, ואדם מוצנע ונסתר כמוהו לא

אמנם לאחר חתונתו נסע ר' אברהם לארץ ישראל, והיה מגיע מידי שנה לראש השנה לאומן. רק בשנת תרע"ח, רצתה ההשגחה העליונה שר' אברהם כבר יישאר באומן עד עלותו בסערה השמימה. כי לולא זאת - היה אומר רבי לוי יצחק - איך היינו יודעים מרבי אברהם. הקב"ה מנהיג את העולם...

כי אכן כל זה שזכיתי לאורו של ר' אברהם היה בגלל שנתעכב בעל כרחו באומן, כי לולא זאת מנין הייתי יודע? אני הגעתי לאומן בסוף שנת תרע"ד בזמן שר' אברהם הגיע בפעם האחרונה שלו ולא היה יכול לחזור, ומאז זכיתי להיות במחיצתו עד הסתלקותו בחנוכה תרע"ח. אבל צמוד אליו ממש הייתי מתחילת תרע"ה עד חנוכה תרע"ז, כי נישואי התקיימו בקיבליטש בחנוכה תרע"ז, ולאחר שעברתי לקיבליטש, הייתי בא מדי פעם לאומן וגם אז זכיתי להיות בקרבתו עד הסתלקותו בער"ח טבת של שנת תרע"ח, כלומר בערך כשלוש שנים ומחצה.

ואף אנו נאמר כן, כי לולא ה' עזרתה לנו ור' אברהם לא היה בשנותיו האחרונות באומן לא היינו אנו נוחלים את האוצרות הללו שהעביר לנו התלמיד הנאמן רבי לוי יצחק מה שספג לקרבו בשנים המועטות הללו שהיה בקרבתו באומן, וממנו תוצאות חיים עד היום הזה. כי ר' אברהם עצמו הועיד את רלוי"צ להעביר את שיחותיו. היה זה כשנסע רלוי"צ עם ר' אברהם לעיר טשעהרין מאומן, אמר לו ר' אברהם קודם הנסיעה שיקנה כמה מחברות וכלי כתיבה לכתוב את כל השיחות שיאמר לו, כי הוא בעצמו כבר היה קשה-ראיה. אולם אח"כ בדרך התיישב ר' אברהם בדעתו לעסוק בעבודת ה', ואז לא יצא הדבר לפועל, אבל למעשה היה רלוי"צ האיש שזכה לשמוע ממנו מעיינות של שיחות, ובזכותו נשארו עד היום הזה.

ר' אברהם היה מקפיד שכל הבאים לאומן מערים ועיירות קרובות ורחוקות לא יהיו באומן ברציפות יותר משבועיים ימים, כי כן היתה לו קבלה מאביו רבי נחמן (משום איזה סיבה שהיא) שלאחר השהות של שבועיים חוזרים הביתה, ואז אוספים גענועים וחוזרים בשנית. הנהגה זו קיבל כאמור ר' אברהם מאביו רבי נחמן טולטשינער.

באחת השנים הללו, בתחילת חודש אייר - מספר רבי לוי יצחק - נסעתי לאומן מקיבליטש, ולאחר ששהיתי שם שבועיים, כאשר התקרב השבוע של ל"ג בעומר חפצתי מאד להשאר עד לאחר ל"ג בעומר, כלומר שבוע נוסף. ר' אברהם ניגש אלי ואמר לי נחשו: **סע חזרה הביתה, וכשתתגעגע תבוא שוב...**

אחזור ואומר: השי"ת מנהיג את העולם, הוא אשר זיכני לשהות במחיצת שרף עליון זה. כל הקשר שלי עמו היה בשתים ומחצה שנותיו האחרונות לחיי באומן, עד הסתלקותו בער"ח טבת שנת תרע"ח.

למעשה הפכתי לתלמידו של ר' אברהם, ובדרכי הלכתי, באמצעות חלום. וזה דבר החלום: פעם אחת ראיתי את רבי נחמן מטולטשין בחלום. הוא ישב ואכל. התבוננתי בו כשהוא אוכל, כי ר' אברהם העיד שאביו היה אוכל יותר (ער האט געגעסן מערער). לפתע פנה אלי ר' נחמן ואמר:

אם אין לך השגה בבני אברהם, רוצה אתה להשיג אותי?! "אז

הגאון החסיד רבי אברהם נולד בטולטשין לאביו רבי נחמן מטולטשין ז"ע תלמידו המובהק של מוהרנ"ת ז"ע - בשנת תר"ט - ארבע שנים לאחר הסתלקות מוהרנ"ת ז"ע, כאשר עדיין ליהטה בתוקף ובעוז שלהבת אש קודש של מוהרנ"ת ורביה"ק, בקרב תלמידי רביה"ק ומוהרנ"ת, ובמיוחד בקרב תלמידו המובהק רבי נחמן מטולטשין, אביו. ניתן לשער את מידת הקדושה ששרתה בבית קדוש זה, בו קיבל רבי אברהם את חניוכו הטהור עם הוולד.

רבי אברהם ב"ר נחמן נחשב לאחד מגדולי ענקי אנ"ש בדור הקודם, והיה מופלג בקדושתו ובגאונותו העצומה, ועל גדולתו העידו גם צדיקים וגדולים שלא מחסידי ברסלב.

הגאון רבי אלחנן ספקטור זצ"ל, מגדולי גאוני אנ"ש בדור הקודם סיפר, שהכיר את האדיר רבי שמע"ל זליכובער, שהיה מראשי ישיבת חכמי לובלין של הגאון המהר"ם שפירא, והיה ידוע כגאון עולם (כמו ששמע רבי אלחנן ספקטור מהגר"ש וואנער זצ"ל בשם המהר"ם שפירא, שגאונותו של רבי שמע"ל חבקה זרועות עולם). ורבי שמעון זעליכובער זה, שידע שרבי אלחנן שייך לחסידי ברסלב, אמר לו בהתפעלות: **"הכרתי איש אחד מכם, והיה גאון מופלג בנגלה ובנסתר"** - בהתכוונו לרבי אברהם ב"ר נחמן.

משחר ילדותו ניכרו בר' אברהם גיוני קדושה וטהרה: עוד בהיותו בגיל שש או שבע כבר ראה אביו את הנהגותיו בקדושה ופרישות והתנזרות מאכילה, ודבקותו בלימוד התורה הקדושה. למשל, כשהיה שב רעב מן החדר לאחר לימוד של שעות רבות, במקום לבקש אוכל ולהשתהות בבית, היה רץ לארגז הספרים והוציא ספר לעיין בו, ורק לאחר מכן היה ניגש במתינות לאכול את מזונו, ואף זה בישוב הדעת צזקן ורגיל.

במשך הזמן נוכח ר' נחמן מטולטשין יותר ויותר שר' אברהם אינו כשאר ילדי בני גילו, ואמר לו: **אין אתה שייך לכאן, חוץ-לארץ אינה סובלת קדושתך, אתה שייך לארץ ישראל, סע לטם מידי!** אבל ר' אברהם נשאר בינתיים עוד כמה שנים טובות בחו"ל.

ורבי לוי יצחק מספר:

שמעתי עובד א מגיסי החסיד העובד ה' בתמימות ובפשיטות עצומה רבי משה גלידמן טשענסטחובער זצ"ל, שברוב תמימותו וצדקותו היה מקורב מאד לרבי אברהם ב"ר נחמן, ובאחרית ימיו שימשו במסירות רבה, וגם נכח בהסתלקותו.

דהנה ידוע שבתקופה האחרונה לימי חייו סבל ר' אברהם מחולי ויסורים, והוצרך לרחוץ במים תמים כדי להקל על מכאוביו, אבל בהיותו כבר אצל אחותו שדרה באומן לא היתה לו אפשרות לזאת. ור' משה (שנשאר באומן מראש השנה תרע"ח ועד יום פטירתו של ר' אברהם בער"ח טבת של אותה שנה, שימש אותו) במסירותו העצומה היה מביא לו דלי מים חמים מן המקוה להקל עליו. רבי אברהם ב"ר נחמן אמר לו כי יכיר לו טובה עבור זה, **"ס'וועט דיר צום נוץ קומען"**.

כמה שיחות שמעתי מר' משה ששמע מר' אברהם מאותה תקופה, בין היתר שמעתי ממנו שלפני הסתלקותו התבטא ר' אברהם ב"ר נחמן לר' משה וכה אמר: **היסורים הנוראים שאני סובל הם כסיבה שלא שמעתי בקול אבי ולא עליתי לארץ ישראל בצעירותי.**

ראיתי, כל החיות שלו היתה מההסתרה ומה'הצנע לכת' שלו. הוא לא היה מרבה לדבר בפני הקהל, ונוסח לימודו לפעמים בפני הציבור, אם בעמקות או בפשטות, בנגלות או בנסתרות היה תלוי בציבור השומעים.

למשל, ר' ישראל כהן היה בעל ראש גאוני, ור' אברהם עמד על כשרונותיו, אתו דיבר בעמקות יותר, והרבה לדבר עמו עמקות בעניני רבינו, ור' ישראל כהן שהיה בעל מוח עצום התענג מאד על שיחותיו של ר' אברהם, ופעם נכנס לתבערה כזאת מתענגו דיבוריו של ר' אברהם ונענה ואמר: אם משיח ידבר דיבורים כאלה יש על מה להתענגע למשיח...

הכרתי את ר' ישראל כהן, אכן היתה לו השגה ברבי אברהם.

כשאני הכרתי את ר' אברהם לראשונה (בתחילת שנת תרע"ה) כבר היו לו עיניים אדומות נפוחות וחולות מריבוי בכיות בתפילות ובשיחותיו עם השי"ת תמיד, כך שהיה קשה לו מאד לעיין בספר. אך זכר הרבה. כי בימי נעוריו למד הרבה ונשאר במוחו הזך, עד שהיה בקי בש"ס ופוסקים.

אבל זה ברור שבלי ללמוד הוא לא היה מגיע לזה. מן השמים לא מעניקים מתנה אם אין לו כלום ממנה. אם אין לומדים אין יודעים, ולא עם הארץ חסיד. אם לומדים וגם יראים את ה' אזי יש בלימוד שלימות יותר, אמת יותר. אבל לא ללמוד ולומר שמו השמים יתנו - זה שקר גמור, מן השמים אין נותנים מתנות של תורה.

אמנם יש ומן השמים נותנים, כמו בסיפורי מעשיות בסיפור של ה' בעטלער'ס, שהבעטלער העיור והבעטלער החירש העניקו מתנות לזוג הצעיר, שיהיו עורים כמוהו וחרשים כמוהו. הם סוג מתנות שונה, הם מתנות של 'פה קדוש', 'עיניים טהורות וקדושות' ו'אזנים קדושות', כמו שהעניקו הבעטלער'ס לצעירים ההם, אבל ש"ס אין נותנים במתנה, כמוכן...

ר' אברהם ב"ר נחמן למד הרבה מאד וגאונותו בכל התורה היתה עצומה. זכורני שכאשר הגעתי לאומן מהישיבה בה

למדנו יורה דעה עם פרי מגדים, וכשהזכרנו לפניו ש"ך מסויים חזר על דברי הש"ך בלשונו המדוייק. הוא למד ועמל בתורה הרבה, ובגלל קדושתו הרבה וטהרת מוחו הקדוש היתה הבנתו ותפיסתו מעולים ומהירים ביותר, ונשאר כל הלימוד נגזו וטמון בקרבו.

זכורני שהייתי פעם בבית רבי אלטער טעפליקער. רבי אברהם ב"ר נחמן אף הוא היה שם באותה שעה. זכורני שישב בצד הבית בצניעות ובהסתר כדרכו, על כורסה (בעטל), לפני אל הקיר, והתענגע ולמד. רבי אלטער הבחין שהוא לומד משניות טהרות. הוציא רבי אלטער משניות וראה ש'ר אברהם אומר משניות טהרות בעל-פה, מדוייק אות באות.

מהיכן זה בא - מגיעה עצומה ימים ושנים רבות בכל מקצועות התורה הק', כתוספת על עבודותיו הנוראות וקדושתו וטהרתו וענוותו הרבה שלא ניתן לתיאור.

ע"כ משיחתו של רבי לוי יצחק תלמידו המובהק.

אגב, יש להוסיף כי מקובל אצל אנ"ש שברשות ר' אברהם ב"ר נחמן היתה מגילת הסתרים של רביה"ק, ואף נתגלה לו ביאורה - שלא נתגלה אלא אחד בדרא כידוע (כי כאשר גילה רבינו הק' את מגילת הסתרים למוהר"ת ול' נפתלי הזהירם מלגלות אותה אלא אחד בדרא. רבי נפתלי גילה אותה לרבי אהרן ליפועצקער זצ"ל, שהיה איש קדוש ונורא מאד, והוא מסרו בסוף ימיו לר' אברהם ב"ר נחמן.

לפני הסתלקותו של ר' אברהם בעת חליו הקשה, נכנסה בתו של רבי אהרן ליפועצקער וביקשה שישתדל למסור את מגילת הסתרים, כי הרי מקובל שצריך לגלותו לאחד בדור, אולם מחמת חליו הקשה ואיבוד כח הדיבור, לא השיב מאומה (ועד היום לא נודע אם מסרה ולמי מסרה).

אכן בהזדמנויות שונות נודע כי ר' אברהם יודע את מגילת הסתרים. כגון בשנת תרמ"ח כשיצא לאור ספרו של האדמו"ר מראדזין ז"ע בענין גילוי התכלת, התבטא ר' אברהם: "מיר האבן עס פון בעטערע פלעצער", ואנ"ש פירשו כוונתו שזה כבר נתגלה לו ממגילת הסתרים, שרבינו רמז שתגלה בשנת תרמ"ם. ופעם אחת גילה ר' אברהם לר'

לוי יצחק, שבמגילת סתרים היה כתוב שבעקבתא דמשיחא יהיו כאלו מלכים שלא ירצו להשתתף במלחמות אלא לשבת בשקט ובשלוה, אולם יתפסו אותם בציצית ראשם ויכריחו אותם להילחם.

כמו כן ידוע בין אנ"ש שר' אברהם ידע את סוד זמן קץ הימים, כפי שנתגלה במגילת הסתרים. ופעם אמר ר' אברהם לאנ"ש: "איר זאלט זיך היטן פון תרצ"ו אותיות צרו"ת, ואמנם בשנה ההיא עלו הנאצים ימ"ש לשלטון, וברוסיה סגרו הקומניסטים את הקלויז. ואנ"ש הבינו מדבריו שהוא יודע זאת ממגילת סתרים.

הנה רבי אהרן ליפועצקער, בטרם שמסר לו ר' נפתלי את מגילת הסתרים, פנה ר' אהרן אליו בשאלה: הרי שמעתם מרבינו את מגילת הסתרים (ששם נתגלה כאומר סוד קץ הימים והגאולה) היכן עומד עתה? ווי האלט דאס? ענה לו ר' נפתלי: לערנסטו חאטש אסאך דעם רבינ'ס ספר, יש לנו בקבלה מרבינו שאמר כשיתקבל ספרי בעולם אפשר כבר להתכונן למשיח. ובזמן אחר מסר לו את מגילת הסתרים.

גדולי אנ"ש העידו עליו, כי אף בימי רבינו הק' היה בגדר חידוש מפלג.

ויתר סיפורי צדקותיו וקדושתו הנוראה, ששמענו מפי רלו"צ עשרות בשנים הלא הם כתובים ומפורסמים אצל אנשי שלומינו, ובמיוחד בספרי "שיח שרפי קודש" ו"דיבורי אמונה" ועוד

רבי אברהם בר"נ נסתלק בחנוכה בכ"ט כסלו תרע"ח. ובתחילת השנה התגברה חולשתו, והחולשה נמשכה מיום ליום עד ימי חנוכה הקדושים של אותה שנה, ובכ"ט כסלו יצאה נשמתו בקדושה ובטהרה בעיר אומן, סמוך ונראה לציניו הק' של רביה"ק, ושם נגזו ארון האלקים ועל מצבתו נחקק: פה נטמן ר' אברהם ב"ר נחמן הלוי מארץ ישראל.

יש לציין כי בכל שבת חנוכה כשנתאספו אנשי שלומינו במירון, היה רלו"צ מתפלל כשליח ציבור, בגלל היארצייט של ר' אברהם ב"ר נחמן, שלא השאיר אחריו צאצאים בחיים.

קהילת חסידי ברסלב
ב"ש רביה"ק מוהר"ן מברסלב זי"ע
בנשיאות הגה"צ ר' יעקב מאיר שכטער שליט"א

כסלו תשפ"א

וקבעו שמונת ימי חנוכה אלו להודות ולהלל

בפרוסי ימי החנוכה הקדושים תועדים להאר אפלטנו באור התורה והמצוות, ולהלל ליהי"ת על הנסים והנפלאות שעשה עמנו ובכניסתו החם בוטן הזה תעודר ארבותו וחולתו עלינו.

הנגנו בזה בקריאה של חיבה לכל בני החבורות אברכים ובהודים להתאסף במדי שנה בשנה בזמנים כדלהלן:

יום ראשון אור ליל ד' דחגיבה:
האברכים והבחורים מתאספים לכינוס חנוכה בראשות הגה"צ ר' יעקב מאיר שכטער שליט"א
בהיכל בית מדרשינו הגדול מא"ש בשעה 8:00

יום שני גר' ד' דחגיבה:
מסיבת חנוכה לעצרי האבן בירושלים ובית שמש (פסיס יקיימו משולל של גמרי אבא)

יום שלישי גר' ד' דחגיבה:
מסיבת חנוכה לנחזורי "מכניח לחרבות וחרבוים" בירושלים ובית שמש בבית מדרשינו "תפארת הגה"ל" בשעה 7:30

יום חמישי אור ליל ד' דחגיבה:
האברכים והבחורים מתאספים בראשות הגה"צ ר' יעקב מאיר שכטער שליט"א
בבית מדרשינו "תפארת הגה"ל" בשעה 8:00

ולומר פשוטי יום המפדים כמנהג אנ"ש

השי"ת יחשוף וידוע קדשו לקרבונו אליו בחן ובחסד, ואור החנוכה יאר לנו דרכנו באורו של צדיק ורחמן יעשה לנו נסים ונפלאות בכניסת החם בוטן לחיובות בשבעת עולמים, אבי"ר.

בסיס ב"ר ד' יקיימו ביה"ב לנחזורי החבורות שעתה 2:45 עד 9:45

התגלה

לאסוקי שמעתתא

המשך מעמוד ז'

מים מסוננים מערב פסח

נהר שמימיו מתחלפים אין בו טעם משהו

החווה דעת (בספר יהושע שם ס' ט) כתב טעם אחר להתיר, שאין איסור משהו רק בתערובת מים העומד במקום אחד, אבל נחל שוטף אין בו אפילו טעם משהו, כי בכל רגע ורגע מים חדשים באים והולכים. וכך כתב הגאון רבי שלמה קלוגר ז"ל (שו"ת טוטו"ד מהדו"ת ח"א סי' ריד) דכיון שבאים מים חדשים כל פעם מן המעיין אינו נאסר מחמת דין 'כבוש' בשיעור מעת לעת, שאין כבוש נאסר רק כשנכבש באותם המים מעת לעת. ואפשר דגם בים כינרת שייך טעם זה שהמים מתנועעים אנה ואנה ואין המים נחים במקום אחד (ועי' פ"ת ס' סט סק"ג שהביא דעות בזה).

חמץ של הפקר ושל נכרי

הגאון רבי שלמה קלוגר ז"ל בספרו שנות חיים (ס' ש) כתב טעם נוסף להתיר, שלא אסרו חז"ל חמץ בפסח במשהו רק אם התערובת נעשה ביד ישראל, שייך בו איסור כרת ובל יראה, אבל אם נתערב ביד נכרים לא גזרו לאסור במשהו, ולכן אם מיש שממלא מים מן הנהר מסנן המים אין בזה בית מיוחד.

אכן היתר זה שייך רק בנהר ובאר שמתערב שם חמץ מנכרים או חמץ של הפקר קודם פסח, אבל בים כינרת שיש יהודים שאינם שומרי תורה ומצוות

רח"ל המערבים שם חמצם בפסח לא שייך היתר זה. וגם בעיקר היתר יש הרבה פוסקים שמפקקים בזה, כמבואר ביד יהודה (ס' פח סק"ב) ושו"ת תורת חסד מלובלין (ס' כא את ב), וכן משמע פשוט המשנה ברורה (ס' תמ סק"ה) דגם חמצו של גוי אוסר במשהו.

בנהר שההיתר עומד תמיד במקומו לא גזרו

בשו"ת אבני מילואים (שו"ת ס' א) מבואר טעם נוסף, על פי הכלל בהלכות יין נסך (יר"ד ס' קלד ס"א) שאין יין נסך אוסר במשהו רק אם נפל יין היתר לתוך יין נסך איסור, שהאיסור העומד במקומו חשוב יותר מן ההיתר הבא עליו, אבל אם נפל יין נסך על יין היתר אין אוסר במשהו. וגם חמץ בפסח אין אוסר במשהו רק באופן ששייך עכ"פ ליפול היתר לתוך איסור, אבל נהר ובאר דלא שייך שיפול היתר לתוך האיסור אין נאסר במשהו. וכדברים האלה מבואר בשו"ת חלקת יואב (שם).

שיטת השאילתות דבטל בס'

בנוסף יש לצרף שיטת השאילתות שפסק דגם חמץ בפסח בטל בשישים, וכתב המשנה ברורה (סק"ב) שאם יש עוד הרבה צדדים להקל יש לסמוך עליו.

אור חדש על ציון תאיר

חלילה, ובימים אלו צריכים אנו להינצל מהם.

אולם לאמתו של דבר מלחמתם האכזרית של חיות טרף אלו בווערת וקיימת עמנו פנים ואחור. **אחת מעיקרי חכמת הטבע היא: הזקנה!** כל חכמת הטבע בנויה על זקנה, בהנחה שכלית וטבעית שמה שהיה אתמול מן הסתם הוא מה שגם יהיה למחר. כך לדוגמה בנויה חכמת הרפואה, בהסתמך על חקירות ובדיקות לפי מה שאירע אלפני אנשים עד היום, קובעים בוודאות שכך גם יארע בהמשך, וכך בנויים כל שאר החכמות, מקישים מן ההווה והעבר אל העתיד. אך על אף שבוודאי לפעמים החובה להתנהג על פי דרכי הטבע, אולם מעיקר יסודי אמונתנו להאמין ולדעת שהטבע אינו מוכרח כלל והכל נתון לשינוי בכל רגע ורגע, והכל תלוי אך ורק ברצונו יתברך שמחדש את עולמו יש מאין בכל רגע ורגע.

חכמת הטבע הבנויה על זקנה מתנת כפירתה בלב החוטה והנכשל לחשוב שזוהי מהותו ושזה בלתי ניתן לשינוי, הוא חושב לעצמו שמסתמא הוא נולד במזל מסוים או להורים מסויימים או בסביבה מסויימת וכדומה, מה שגורם לו בהכרח להיות עצלן, חמדן, כעסן, קל דעת, שונא עול, ועוד ועוד. זקנה זו הינה למעשה יאוש בשינוי השם, הזקנה הבנויה על חכמת הטבע **מכרזת בלבו שפין כך אין סיכוי להשתנות, שהרי כך וכך הוא 'טבעו' ובוודאי ישאר גם כך לעתיד.** ומכאן הדרך קצרה להרפיית הרצונות והכיסופים והתפילות להשתנות, שהרי מי זה יקום ויחיצק במעוז התפילה והרצון כאשר זה מנוגד לכללי השכל הפשוט.

אולם כאמור, יסודי אמונתו ושורש כל התורה כולה, להאמין שאין מציאות מוכרחת שאינה יכולה להשתנות, כי הכל נעשה ברצונו יתברך מחדש בכל רגע ורגע ממש, וכך מעורר אותנו מוהרנ"ת: "אין שום יאוש בעולם כלל, ואיך שהוא אף על פי שכבר נפל נפילה זאת בעצמו כמה פעמים בלי שיעור, אף על פי כן אין יאוש בעולם כלל, וכל הימים אשר הוא חי על פני האדמה הוא צריך להתחזק להתחיל בכל פעם מחדש ואל יפול לזקנה דסטרא אחרא כלל. כי כל הנפילות שבעולם הם מבחינת זקנה דסטרא אחרא, שנדמה בעיניו שכבר נזקן בחטאיו ובמעשיו ורגיל בהם, עד שאי אפשר לו לצאת מהם בשום אופן ח"ו. ובאמת הוא צריך לידע ולהאמין שבכל יום ובכל עת ובכל שעה יש כח ביד האדם להתחדש ולהיות נעשה בריה חדשה ממש, כי השם יתברך עושה חדשות בכל עת ואין יום ואין שעה דומה לחברו" (ליקוטי הלכות, תפילין ה.ו.).

"כל הנפילות שבעולם הם מבחינת זקנה דסטרא אחרא, שנדמה בעיניו שכבר נזקן בחטאיו ובמעשיו ורגיל בהם, עד שאי אפשר לו לצאת מהם בשום אופן ח"ו!" - מזעזע, לא התאווה ולא הקנאה ולא הכבוד היו יכולים לשלוט ולהפיל את האדם לולא אותה זקנה ארורה שמשתפת עמהם ומותירה את האדם כבול במאסריו אלו.

הזקנה היא היא חכמת הטבע כאמור, וכפי שרבינו הקדוש מגלה (ליקוטי מוהר"ן תניינא, ד) שכל ניקת חכמי הטבע היא מכח הזקנה דטומאה, וכנגדה יש להילחם בגילוי האמונה שהכל נעשה ברצונו יתברך, וביכולתו וברצונו לחדש כל יום תמיד מעשה בראשית, וכפי שמוהרנ"ת כותב: "עיקר הכנעת חכמת הטבע והתגברות התגלות הרצון הוא על ידי שמקשרים כל הרצונות לשורש הרצון שמתגבר על ידי זקני הדור שבקדושה, ועיקר הזקנה דקדושה הוא בחי' זקן זה קנה חכמה, דהיינו להוסיף בכל יום אור קדושה ודעת. כי כך

צריך האדם לנהוג כל ימי שכל יום ויום שהוא מזקין יותר יאיר ביותר בעבודת השם" (ליקוטי הלכות, שומר שער ב.ב.).

לא רק שלא להזקין אלא אף להוסיף בהתחדשות, להתחיל מלחמות חדשות ולהאמין שלא נבראנו כדי לחטוא ולפול... להתחיל ברצונות חדשים ולכסוף מחדש שנזכה להתעלות ולעלות במעלות התורה והיראה בלי גבול, ולהאמין שה' לא ימנע מאתנו מלהתחדש בעבודת ה' בפלאי פלאות.

"זה בחינת הדלקת נר חנוכה, כי השמן של נר חנוכה זהו אור הדעת, ובכל יום ויום מוסיף והולך, כי נר חנוכה מוסיף והולך כי כל יום ויום שבא אח"כ צריך שיאיר ביותר, שזהו עיקר הזקנה דקדושה, ועי"ז נתגלה הרצון ונכנע חכמת הטבע בחי' חכמת יון שזהו עיקר חנוכה" (שם).

מי שחש רפיון ידיים ותשות כח במלחמתו; מי שכבר חושב מחשבות זקנה ויאוש שלעולם לא יראה אור; מי ששיאפותיו ורצונותיו להיות עובד ה' ותלמיד חכם אמיתי נחלשו או כבו אצלו; מי שכבר הרים ידיים מלרצות לחנך את בניו ומלהאיר קדושה ושמחה בתוך ביתו; מי שהחליט ש'חצות' ה' והתבודדות' או שמחה והתחדשות ושאר עצות הצדיק נבראו בשביל בני עליה בלבד ולא עבורו; מי שכבר הפסיק לחלום ולהשתוקק להתפלל בכח ולשבר תאוותיו, ועוד כהנה וכהנה - שיבין ויידע שזוהי מלחמת יון בדרונו עמו בפרטיות! הם מזקנים אותו בידיעה וחכמה טבעית, ומחשיכים עיניו מלראות שיש לו חלק באלוקי ישראל, ושאין לו שום שייכות לטבע.

ועליו לחגור כלי קרב בימים קדושים אלו, לעמוד מול הנרות הקדושים ולהשתוקק ולרצות ולייחל שיאיר בו אור הדעת דקדושה שיגרש את החושך של מלכות יון שהחשיכה עיניהם של ישראל, "כי זה ידוע שעיקר האור הוא אור הדעת האמתי, כמו שכתוב שיש יתרון לחכמה מן הסכלות כיתרון האור מן החושך, ועיקר החכמה והדעת הוא לדעת האמת שהכל מתנהג ברצונו יתברך" (ליקוטי הלכות, ברכת השחר ה). וכך גם לעמוד ולהשתוקק באמירת ההלל ובכל חלקי התורה והודאה של חנוכה, להכריז ולצעוק אז בלבו שיש אלוקים שליט אוהב נאמן ורחמן שברצונו מתנהג הכל ורצונו חי וקיים להושיענו ולהטיב לנו בתכלית ההטבה, ושום עבר והווה לא ישנו אמונה זו.

לאמתו של דבר, מי שאינו רוצה לכסות את הניסים בדרך הטבע, רואה גם רואה אפילו כיום את הניסים המתחדשים בכל יום. **מי שאינו טובע בחכמת הטבע מאמין שקימתו בבוקר והליכתו לתפילה וחסיתת כל הנקודות הטובות במשך היום אינם מעשה טבעי, אלא זהו חסד חדש שהתחדש היום.** ואז הוא רואה עין בעין שאכן יש ה' במקום הזה וברצונו מנהיג את עולמו ומחדש חסדים חדשים בכל יום, ומכח זה מתעורר להתחדש לייחל ולצפות לישועה מקיפה ושלמה.

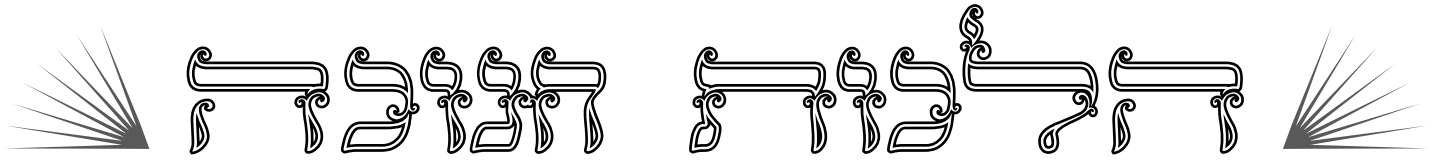
וכך מלמדנו מוהרנ"ת על רמזי מצות נר חנוכה של המדרין והמדרין מן המהדרין, וזה לשונו זההב:

"המהדרין במצוות מדליקין נר לכל אחד ואחד, כדי שישים כל אחד ואחד אל לבו שגם עמו בפרטיות עושה ה' יתברך נסים ונפלאות ומאיר לו בטובו לתוך דעתו שיתעורר משינתו בכל פעם, על ידי נפלאות החסדים והישועות שעושה עמו בפרטיות בכל עת. כי יש הרבה שטועים בזה, שאפילו אם הוא איש כשר ומשים אל לבו להתבונן קצת בעוצם החסדים שה' יתברך עושה עמנו בכל דור שיש לנו קיום בגלות כזה מכל הצדדים, אבל אף על פי כן הוא טועה בנפשו ואינו מרגיש על עצמו בפרטיות תוקף הנס, מחמת שידוע בנפשו נגעי לבבו ומכאובי נפשו העצומים ובכל יום יצרו מתגבר עליו ועובר עליו מה שעובר עד אשר יכול לטעות כאילו הוא בתכלית החושך ואין האור מגיע אליו ח"ו, ועל כן אף על פי שרואה האור ומאמין שה' יתברך מאיר לנו גם עתה אור התורה שהוא ישועתנו ועזרתנו סלה, אף על פי כן אינו מאמין בעצמו שהאור מגיע גם אליו בפרטיות. על כן המהדרין מדקדקים ומדליקים נר חנוכה לכל אחד ואחד מבני הבית בפרטיות, כדי שישים אל לבו כל אחד ואחד בפרטיות שגם אליו בפרטיות מגיע האור. כי באמת ה' יתברך עושה עמו בפרטיות נסים ונפלאות עצומות, שזוכה גם הוא שיאיר לו אור התורה והמצוות שהם הנקודות טובות שחוטף בכל יום, בפרט מה שזכה להתקרב לצדיקי אמת, רק שהאור הוא עדיין בבחינת 'וירא את המקום מרחוק', אבל אף על פי כן האור מאיר לו בשלימות לו לעצמו בפרטיות בתוך תוקף החושך שנלכד בו, שעל ידי זה הוא זוכה גם כן בכל עת לחטוף טובה הרבה אשר זה תקוותו לנצח, ועל ידי זה יכול להתחזק להתעורר משינתו בכל פעם.

והמהדרין מן המהדרין מוסיף והולך בכל יום, כי לא די שממשיך האור לעצמו בפרטיות אף גם הוא מוסיף והולך בכל יום, כי מי

שהוא חזק באמונה ומשים אל לבו להסתכל היטב על נפלאות ה' שישועה עמנו בכל יום, מחדש, בבחינת חדשים רבה אמונתך, שמאמין שהחסדים מתחדשים בכל בוקר, כי חסדי ה' לא תמנו, והוא מוסיף והולך להמשיך האור על עצמו בתוספות אורה בכל יום. כי באמת ה' יתברך מאיר עלינו בכל יום בתוספות אור החסדים והישועות והנפלאות על ידי כח הצדיקים, ואף על פי שאנו עכשיו בתוקף מרירות הגלות בגוף ונפש, אף על פי כן אורו הגנוז מוסיף והולך בכל יום, שמשם נמשך התחדשות מעשה בראשית בכל יום, ובכל יום ממשיך עלינו ה' יתברך מאורו הגדול עד אשר תצמח ישועתנו. ועל כן צריכים להאמין שאפילו בתוקף חשכת הגלות, האור מוסיף והולך, ויכול כל אחד במקומו להתקרב לאור הקדוש הזה שהוא אור התורה, שהוא בחינת נר חנוכה שמדליקים ומוסיף והולך, כי באמת גם עם כל אחד ואחד ה' יתברך מוסיף עליו אור חסדו וישועתו בכל יום" (ליקוטי הלכות, שילוח הקן ה.ו. - ט).

הבה נחגור כלי קרב ונצא למלחמה נגד אויבינו המר, חית הטרף האכזרית שמנסה להפילנו לזקנה ותשות כח! נתחדש בכל כוחנו, נודה ונהלל ונכיר במחדש בטובו בכל יום תמיד את הבריאה כולה לטובתנו, ונעורר את קדושת הימים הללו שיסודם ומהותם התחדשות אמיתית, וכדברי מוהרנ"ת: "כי חנוכה לשון חינוך והתחלה, שעל ידי מצות חנוכה אנו זוכין להמשיך עלינו עזות דקדושה באופן שזוכה להתחזק בעבודת ה' תמיד. והעיקר להתחיל בכל פעם מחדש, שזהו עיקר שם 'חנוכה', שניהה העבודה תמיד בבחינת חינוך והתחלה, כאילו היום הוא מתחיל להתחנך בעבודת ה'." וזה בחינת נר חנוכה מוסיף והולך, שצריך להתחיל להתחיל בכל פעם מחדש, שעל ידי זה מוסיפין והולכין תמיד בעבודת ה' בתוספת מרובה, מאחר שמתחזק בכל יום בהתחזקות חדש, בהתחלה חדשה, בהתעוררות חדש" (ליקוטי הלכות, ביצים ה.טו.).

נערך ע"י הרב נר' משה כהנריק בראנדסדורפער שליט"א

זמן הדלקת נר חנוכה

הזמן של 'משתשקע' החמה

בגמרא שבת (כ"א): איתא: "מצותה משתשקע החמה עד שתכלה רגל מן השוק". ויש ב' דעות בראשונים מתי הוא זמן 'משתשקע'. א. לדעת רבנו תם הכוונה לסוף שקיעת החמה, דהיינו לאחר שנחשך אור החמה לגמרי, והוא זמן צאת הכוכבים (מנחות כ: ד"ה נפסל). וכן פסק המחבר בשולחן ערוך (ס' תריעב ס"א). ב. לדעת הרשב"א (שם) והר"ן (ט. ד"ה מצותה) הכוונה לתחילת שקיעת החמה, דהיינו כשמתחיל הרקיע להחשיך. וכן פסק הגר"א (שם).

זמן השקיעה וצאת הכוכבים

כידוע, ישנה מחלוקת גאונים ורבנו תם מתי הוא זמן השקיעה; לדעת הגאונים זמן השקיעה הוא בשעה שעיגול החמה נעלם מן האופק, אשר הוא הזמן שאנו רגילים לכנות בשם 'שקיעה'. ולדעת רבנו תם זמן השקיעה הוא כשיעור ג' מיל ורביע לאחר שנעלם עיגול החמה מן האופק. וצאת הכוכבים הוא כשיעור ג' רבעי מיל לאחר השקיעה, דהיינו כשיעור ד' מיל לאחר הזמן שאנו מכנים בשם שקיעה.

לפי זה נמצא שיש ד' זמנים מתי הוא זמן הדלקת נרות חנוכה: א. בזמן השקיעה (גר"א לפי הגאונים), ג' רבעי מיל אחרי השקיעה (מחבר לפי הגאונים), ג' מיל ורביע לאחר השקיעה (גר"א לפי ר"ת), ד' מיל לאחר השקיעה (מחבר לפי ר"ת).

אמנם ידוע דגם בשיטת הגאונים יש מחלוקת הפוסקים האם השקיעה הוא באותו רגע שעיגול החמה נעלם מן האופק, או שברגע זה עדיין יום ורק אחרי כמה דקות שהאור החמה נעלם אז הוא זמן השקיעה. וגם בשיטת רבינו תם יש כמה דעות איך משערים שיעור מיל, י"א ששיעור מיל הוא 18 דקות, וי"א 22.5 דקות, וי"א 24 דקות. וכפי שיעור זה משתנה זמן השקיעה וצאת הכוכבים. ולכן יש בזה מנהגים שונים כדלהלן:

מנהג פרושים בירושלים

מנהג הפרושים בירושלים מדור דור להדליק בשעת שקיעת עיגול החמה, כשיטת הגר"א לדעת הגאונים. וכפי שהעיד בספר 'זה השולחן' (ח"ג עמ' סו) להגאון רבי שריה דבליצקי ז"ל וז"ל: "כל גדולי האשכנזים הפרושים בירושלים עיה"ק מדור דוד היו מדליקים בדיוק בשעת השקיעה הראשונה ודקדקו בזה מאד מאד, וכן היום הזה, ולרגעים תבתנו. ומרגל פומייהו דזוהי שיטת הגר"א ובודאי שכן הנהיגו תלמידי הגר"א זצ"ל שעלו ראשונה לארץ בהתחלת התייסדות הישוב האשכנזי לפני כמאה ושבעים שנה בערך, ובודאי ראו כן הלכה למעשה אצל רבינו הגר"א והנהיגו על פי זה". ע"כ. וכך כתב בשו"ת אז נדברו (ח"ו סי' ע) דמנהג הפרושים נובע מתלמידי הגר"א שהנהיגו כן.

מנהג החזון איש והאגלי טל ועוד גדולים

מאידך, החזון איש ז"ל היה נוהג להדליק כ-20 דקות לאחר השקיעה, ובשו"ת אז נדברו (שם) כתב שנהג כן על פי מנהג אביו בחו"ל ששם זמן צאת הכוכבים מאוחר ביותר, ואם מדליקים בשעת שקיעה עיגול החמה עדיין לילה כיום יאר ושרגא בטיהרא מאי מהני, ורק כ-20 דקות לאחר שקיעת עיגול החמה מתחיל ג' רבעי מיל קודם צאת הכוכבים, ואז היא זמן שקיעת אור החמה. וכן הביא באורחות רבינו (עמ' 11).

בשם הסטייפלר ז"ל דמנהג החזון איש מקורו ממנהג אביו שהיה רב בקאסאווא. אמנם הוא ז"ל לא הקפיד כל כך שיהא 20 רגעים ולפעמים הדליק כבר כ-12 רגעים לאחר השקיעה, ואמר, דהעיקר שיהא כבר חושך בחוץ ויהיה ניכר האור.

כעין זה העלה גם הגאון מקו"ג'גלוב ז"ל בשו"ת ארץ צבי (ס' קכא) לאחר שהאריך דזמן שקיעת החמה הוא כשיטת הגאונים כתב: "אני מורה לכל שואל להדליק נר חנוכה ח"י מינוט אחר תחילת אור השקיעה, שהיא כ"ב דקות לאחר שקיעת עיגול החמה, וליתן שמן בנר אחד מהשמונה נרות שיהיה דולק עד חצי שעה אחר צאת הכוכבים". וסיים: "ובעיני ראיתי אצל כ"ק מרנא ורבנא שר התורה מסאכאטשאו בעל האגלי טל שלפעמים הדליק עוד לפני זמן זה". והרה"ק רבי יהודה'לע מדז'קוב ז"ע היה נוהג להדליק בכל יום בשעה 4:50 שהוא לערך 10 דקות לאחר השקיעה.

מנהג השולחן ערוך

הרבה נוהגים כפסק השולחן ערוך דזמן ההדלקה הוא לאחר צאת הכוכבים, ומתפללים קודם מעריב בבית המדרש, ועד שמגיעים בבית הוא כבר בערך כ-40 דקות לאחר השקיעה, וכן היה נוהג אא"ז ז"ל בעל הקנה בושם. והטעם בזה, לפי שאנו מקפידים להתפלל מעריב בזמנה, ומעריב קודם לנר חנוכה שהיא תדיר, וגם מי שאינו מתפלל מעריב מיד לאחר צאת הכוכבים, כיון שבימי החנוכה מצוי שאין מתפללים במנין הקבוע בכל השנה, יש להקדים את תפילת מעריב שהיא תדיר (ע"י ישועות יעקב שם). וכתב במשנה ברורה (סק"א) דאלו שנוהגים כן יש להם להכין הפתילות והשמן קודם מעריב כדי להספיק להדליק בתוך החצי שעה של צאת הכוכבים.

להקדים זמן ההדלקה

בשולחן ערוך כתב (שם ס"א) דלכתחילה אין להקדים להדליק קודם צאת הכוכבים. אבל בביאור הלכה (ד"ה ולא) תמה על המחבר מאין מקורו, וכתב דזהו רק לשיטת האומרים דזמן ההדלקה הוא בזמן השקיעה, שאין להקדים להדליק קודם השקיעה שיש אור חזק ושרגא בטיהרא מאי מהני, אבל לשיטת האומרים דזמנו מצאת הכוכבים מותר אף לכתחילה להדליק קודם השקיעה, ואפשר להקדים אף לכתחילה קרוב לחצי שעה קודם צאת הכוכבים. נמצא לפי זה דגם מי שנוהג כשיטת המחבר דזמן ההדלקה הוא בצאת הכוכבים יכול להקדים להדליק בבין השמשות, אבל קודם שקיעת החמה אין להקדים להדליק בכלל.

ומי שהוא טרוד מאד יש בזה מחלוקת הפוסקים, דבשולחן ערוך (ס"א) איתא שמי שהוא טרוד יכול להקדים להדליק כבר מפלג המנחה, דהיינו כשעה ורבע משעות זמניות קודם השקיעה, ובימי החנוכה היא כשעה ו-5 דקות קודם השקיעה, (וי"א דפלג המנחה הוא שעה ורבע קודם צאת הכוכבים). ופסק במשנה ברורה (סק"ג) דמותר גם לברך על ההדלקה. אבל מקור דברי המשנה ברורה הוא מהל"א בספרו ברכי יוסף, ובספרו כסא רחמים (עמ' סופרים פ"ב) חזר בו וכתב שאין לברך אז, וכן פסק הכף החיים (פ"ב). ורק בערב שבת יש תקנה מיוחדת דמותר להדליק כבר מפלג המנחה ואז מותר גם לברך.

לאחר זמן ההדלקה

לכתחילה צריכים להדליק תיכף בתחילת הזמן ואסור להתעצל, ובדיעבד אם שכח או הזיד אפשר להדליק, כתב המחבר (ש"ע ס"ב) דמותר להדליק בברכה רק במשך החצי שעה מתחילת הזמן, אבל לאחר החצי שעה יש להדליק בלא ברכה (ש"ע שם ס"ב). והרמ"א כתב, שבזמן הזה שמדליקין בפנים מותר להדליק במשך כל הלילה, אלא דטוב יותר ליהרהר גם בזמן הזה להדליק תיכף בתחילת הלילה.

ובפוסקים מובא ג' טעמים מה הסיבה שגם בזמן הזה טוב להדליק בתחילת הלילה: א. בביאור הלכה (ד"ה ומ"מ) כתב שבזמן הרמ"א היו מדליקים בפתח הבית בפנים ויש היכר לעוברים ושבים, ולפי זה מי שמדליק ממש בפנים א"צ ליהרהר בזה גם לכתחילה. ב. הר"ן (ט. ד"ה דאי) כתב משום דזריזין מקדימין למצוות, ולפי זה יש ליהרהר גם בזמנינו. ג. בספר יוסף אומץ (ס"י תתרי"ג) כתב דגם אם מדליקין בפנים ואין היכר לעוברים ושבים לא זה התקנה ממקומה ונשאר עיקר הזמן בתחילת הלילה, וכן כתב בערוך השולחן (ס"ו).

אם לאחר הזמן יהיה פרסום יותר

ונפקא מינה בין ב' טעמים האחרונים באופן שאם ידליק לאחר חצי שעה יהיה פרסום הנס יותר, לטעם הב' יש להמתין כדי שיהיה פרסום יותר, דמצוה בהידורה היא יותר טוב מ'זריזין מקדימין' (ע"י בס"ס לבושי צדקה מהרה"ק רבי צדוק הכהן ד"ל), ואילו לטעם הג' עדיף להדליק בזמנה כעיקר התקנה ולא לאחר.

ובנימוקי אורח חיים (ס"י תרי"ג) כתב שעל פי זה נהג הגה"ק בעל הדברי חיים מצאנז ז"ע להדליק כמה שעות אחרי צאת הכוכבים, לפי שמהגו היה להדליק בפנים והתקיים פרסום הנס לבאי ביתו, לכן היה ממתין שיתקבצו ביחד בביתו והשריש בליבם תוקפו של נס כדי לקיים המצוה בהידור רב. ומזה יש ללמוד שמי שצריך להמתין לבני ביתו דיותר טוב להמתין להם ולא להדליק מיד [ועפ"י] נהגו הרבה גם במוצאי שבת להאריך בסעודה ג', דלא שייך זריזין מקדימין בעוד שעוסקים במצוה אחרת. מנגד, ידוע שבהרבה מקומות הקפידו גם במוצאי שבת להדליק תיכף וכמובא במעשה רב סי' רלו, שחששו לטעם הג' הנ"ל.]

כזמן הזה שסגירת התנויות מאוחר

בספר נברשת (ח"א דף סח) כתב דזמן הדלקת נר חנוכה עד שתכלה רגל מן השוק, תלוי לפי המציאות בכל מקום וזמן, ובזמנם היה המציאות של חצי שעה, אבל בזמנינו שנתפשט אור החשמל נשתנה זמן 'תכלה רגל' ואפשר להדליק עד שתכלה רגל במציאות כל מקום לפי מקומו. וכן מפורש בריטב"א (ד"ה עד דכליא), וכעין זה הביא בקונטרס חנוכה ומגילה (ס"ה אות ד) בשם הגר"ז סולובצ'יק ז"ל שדייק מהרמב"ם דשיעור עד שתכלה רגל מן השוק תלוי ועומד בכל מקום ומקום כפי מנהגו.

לפי זה גם אלו שמדליקין בחוץ מותרים בזמנו להדליק בברכה לאחר חצי שעה כל זמן שמתוכננים אנשים בחוץ והתנויות פתוחות (יש מאחרונים שלא רצו לקבל חידוש דין זה, אבל כיון שלדעת הרבה פוסקים אין לשנות גם בזמנו מלהדליק מבפנים, נראה דגם למי שמדליק בחוץ יש לסמוך עכ"פ על סברא זו, ע"י בארח"ר אות כד).

ניצוץ אור שהפך ללהבה

מי הם שלשת שרי פרעה?

ויקצף פרעה על שני קרסיו על שר המשקים ועל שר האופים,
ויאן אתם במשמר בית שר הטבחים

בפרשתנו אנו קוראים על שלשה שרי פרעה: שר המשקים, שר האופים, ושר הטבחים.

התורה היא הרי נצחית, ולכן גם עד עצם היום הזה יש לה לקליפת 'פרעה' שלשה שרים אלו, המתגברים על כל אחד מישראל.

רבינו - בליקוטי מוהר"ן תורה ס"ב - מגלה לנו סוד קליפת פרעה ושלשת שריו:

'פרעה' הוא אותיות 'הַעֲרָף' כמובא בכתבי האריז"ל, והוא זה אשר עומד בעורף האדם - אשר העורף הוא במקום הגרון ממנו יוצא הקול - ומתגבר על האדם לבל יציא בגרונו דיבורים של תפילה ושיחה בינו לבין קונו.

ומי הם שלשת שריו, הגורמים לזה שלא יוכל האדם לדבר בתפילה והתבודדות?

שר המשקים ושר האופים ושר הטבחים, אשר שלשתם ממונים על ענין האכילה והשתיה. וזוהו שהם מגבירים באדם תאוות האכילה ושתיה - אשר גם היא מקומה בגרון - הרי הם תופסים את הדיבור בגלות, ואין האדם יכול לדבר לפני השם יתברך.

וכן שופך מוהר"ג את לבו לפני השם יתברך:

"הלכנו בשרירות לבנו, ורדפנו אחר תאוות אכילה ושתיה, והיינו ממלאים כריסנו במותרות אכילה ושתיה שאינו מוכרח לקיים הגוף, עד אשר בעוונותינו הרבים, על ידי פגם תאוות אכילה ושתיה, התגברו עלינו שלשה שרי פרעה שהם שלשה קליפות, שהם שר המשקים ושר האופים ושר הטבחים, שהם קנה ושת ורידין. ועל ידי זה גבר עלינו עול גלות פרעה ומצרים, שהוא מיצר הגרון, שבמשך הדיבור דקדושה להעורף, למיצר הגרון, עד אשר ניחר גרוני ואיני יכול לדבר שום דיבור הגון לפניך" (ליקוטי תפילות, תפילה סב).

הנה, התיקון לזה הוא: תענית! כי כשהאדם מתענה ומשבר תאוות האכילה, עי"ז הוא ניצול מאלו השלשה שרי פרעה, ויוצא הדיבור מגלות מצרים, מיצר הגרון, וזוכה לדבר דיבורים לפני השם יתברך.

כל זה מבואר באריכות ובעומק בתורה ס"ב בליקוטי מוהר"ן, וכך מסכם זאת מוהר"ג בליקוטי עצות:

"כל התאוות הם בחינת קליפות ומותרות, כי בלא התאוות יכול הגוף להתקיים. וכשמתגברים התאוות על האדם, הוא התגברות הקליפות על הקדשה. וראשי התאוות הם תאוות אכילה ושתיה, שכל התאוות נמשכים אחריהם. וכשהם מתגברים, הם ממשיכים את הדיבור לגלות, ואזי הוא בבחינת 'ניחר גרוני', ואינו יכול לדבר שום דיבור לפני השם יתברך. והתיקון לזה: תענית! ואז יוכל לדבר. ועי"ז יכולין לקרב הרחוקים להשם יתברך, שזה עיקר שלימות האמונה. ואזי אכילתו יקרה מאד, כי נעשה יחוד גדול על ידי אכילתו" (ליקוטי עצות, אכילה ז).

אמנם, אין הכוונה רק לתענית גמורה, אלא לכל התגברות שהיא על תאוות האכילה והיגזרות מתפנקים. וכפי שכותב רבי שמשון ברסקי זצ"ל בביאורו על ליקוטי עצות: "צריך לזכור כי התרחקות מתאוות וממותרות קלה לאין שיעור מתענית, ומסייעת לבטל תאוותי של אדם כתענית ממש. ומובא בכמה ספרי אמת, שבכמה פרטים, ההתרחקות מתאוות וממותרות טובתה מרובה מתענית. וכאשר מקיימים עצה זו, היינו, תענית והרחקה מתאוות ומותרות, על ידי זה נתתקן הדיבור, ואפשר לדבר בתורה ובתפילה באמת" (עצות המבוררות, אכילה ז).

העניינים, וכי גמר בדעתו לשוב בתשובה שלימה ולעזוב את דרכו הרע, אך אינו יודע את הדרך כיצד לבצע זאת, בעיקר עקב היותו נשוי לאשה ערלית ולו כמה בנים ממנה.

הרב מאפטא קיבל על עצמו לעסוק בתיקונו של אותו משומד. ומיד שלח לרב העיר הסמוכה שם דר המשומד, בבקשה להודיע לו על כל שינוי שיחול בתקופה הקרובה בבית המשומד, ונתן בידו דרך תשובה ותיקונים שונים שיתחיל להתנהג בהם מיד. והנה לא עברו אלא שבועיים ימים, ואותו רב שלח להודיע לרב מאפטא, כי ביתו של המשומד עלה באש, ונשרפו האשה עם ילדיה, ולא נותר מהם זכר. מיד הודיע הרב מאפטא לאותו משומד לשעבר כי תשובתו נתקבלה, ומעתה יכול הוא לשוב לביתו, לאשתו וילדיו הכשרים, והפך לבעל תשובה גמור.

כלומר, שגם אצל אותו משומד הגם שהרבה לחטוא ולהרשיע, ונפשו הייתה פגומה ומלוכלכת עד למאד, עם כל זאת נשארה נקודת יהדותו טמונה עמוק עמוק בתוכה בכל זהרה, וכוחה של אותה מצוה עוררה בו את הנקודה שלא חלה עליה שבירה, וזכר כי אמנם קשור הוא לה' ותורתו, עד ששב בתשובה שלימה כיאות. והמצוה הזו שקיימה במסירת נפש נגד המלך והשרים שונאי ישראל - היא היא שנתנה בו כח לעוד מסירת נפש, לעזוב לגמרי את דרכו הרעה ולשוב לאלקיו ולעמו.

ידוע שפרחי הכהונה היו עובדים את עבודתם בהארץ רצון אדירה, וכלשון הרוקח "אין חוזק כהתחלת החסידות", פרחי הכהונה נגשו לעבודתו מתוך שמחה עצומה שזכו להיות כהני ה', ומשום כן כהנים זריזים הם - שעבדו את הש"ת מתוך חיות מיוחדת, לפי שהרגישו גודל שגב עבודתם שעובדים את הבורא בבית המקדש שעליו מושתת כל העולם כולו, שורש נקודת הבריאה.

ובכל זאת בזמן היונים נתפשטה האפיקורסות כל כך, עד שגם פרחי הכהונה שכאמור זריזים היו במלאכת הקודש ומלאי חיות דקדושה, הפסיקו את עבודתם, ותוך כדי העבודה היו הולכים לשחק בתרבות יון [כדור-רגל], עד כדי כך הגיעה חשכת יון (כון מובא בס' חשמונאים).

והנה איתא במדרש, שכאשר החשמונאים ראו את הזלזול בכבוד ה', איך שקליפת יון מתפשטת בכל העולם, נתעורר הכח היהודי שבהם, וכאשר התעוררה נקודה זו נתלטה האש בקרבם כלפידי אש ועלתה עד השמים. וכאשר התלבה האש של גדולי עולם, כהני ה' וקדושי ה', יצאו להילחם על דבר כבוד שמו, ובדעתם היה אף ליהרג, כמ"ש רש"י בפרשת וזאת הברכה על "מִחֶץ מִתְנַגְּמִים קְמִי"ו - שמשו רבינו התפלה על החשמונאים, שהיו ר"ב אנשים ויצאו ליהרג. ואש גדולה זו היתה אש הבטחון המוחלט בהש"ת שלא יעזבם, ומכח זה יצאו להילחם ו"ב אנשים כנגד לכל הפחות מליון יווניים, ובכח זה הכניעו את יון בגשמיות וברוחניות.

ורבי צדוק הכהן (פרי צדיק לחנוכה) מוסיף ואומר, שהנה ידוע שקליפת יון הוא כנגד תורה שבע"פ, ולאחר שניצחו את היונים הייתה התעלות עצומה בתורה שבע"פ, ולומדי התורה זכו לנשמות גבוהות מאד, נשמות התנאים והאמוראים, והייתה התגלות עצומה של כבוד ה' וגילויים עצומים בתורה שבע"פ, ואכן כל התורה שבע"פ המצויה עתה בידינו הכל מתייחס למימרות של התנאים ואחריהם האמוראים שנאמרו לאחר חנוכה. וכל שפע זה הגיע בכח שהכניעו את קליפת יון, את החושך הנורא וזכו לאור הגדול של תורה שבע"פ, כי כאשר מכניעים את הרע מתרומם הטוב ללא גבול, כי כשהו נופל זה קם, וניתנו רבים ביד מעטים ורשעים ביד צדיקים.

ראיתי מעשה נורא (מועתק מפנקס חברא קדישא על עיירה אחת בפולין) מימי הרה"ק מאפטא זי"ע, וזה תוכן הסיפור: בעיר אחת הסמוכה לעיירתו של הצדיק מאפטא, דר צורך יהודים משומד, שעלה לגדולה ונעשה לשר משרי המלוכה. והיה מציר ומריע מאד ליהודי המקום ההוא. ומידי פעם כשהיו נפגשים שרי המלוכה עם המלך לדון עמו ולטכס עצות לטובת התושבים, היה אותו צורך מופיע ומחפש כל הזדמנות להביא את ריחם של היהודים, אחיו לשעבר.

באחת מאותן אסיפות מלכותיות קם אחד מן השרים, אף הוא שונא ישראל מובהק, וסיפר לפני המלך כי בעיירתו יצאה אחת הערלות לשאוב מים, ולא שבה הביתה, ועקבותיה נעלמו. הימים ימי ערב חג הפסח, ועם ישראל מתכוונן בדחילו ורחימו לקראת התג הקדוש בביעור החמין באפיית המצות. ואחרי חקירות ודרישות - סיפר השר - "נתגלה" כי היהודים הם שאשמים בהעדרה של אותה נערה. כי הם שחטוה בכדי לערב את דמה במצות החג שלהם...

למשמע הדברים החמורים הללו הזדעזעו כל הנוכחים, וחמתם נתלקחה בהם עד להשחית. וכבר מוכנת היתה הגזירה לחרוץ על ראשיהם של ישראל, ורק זקוקים היו לחתימת כל השרים. וכשהגיע תורו של אותו משומד לחתום - עברה עליו משום מה רוח טהרה, ובמקום להצטרף בהתלהבות לגוזרי הגזירה נגר היהודים שנואי נפשו - קם והכריז לפני כל השרים, כי אף הוא היה יהודי, וכל האשמה הזו שקר היא ומגוחכת מיסודה, וכי אכילת דם בעם ישראל הוא אחד מהדברים המתועבים ביותר, וזאת ידוע לו בבירור, כי הוא נתגדל בין היהודים, ויודע היטב היטב את מנהגיהם.

הדברים הכנים שכנעו מיד את המלך והשרים באמתותם, בפרט שידעו נכוחה כי אותו משומד שונא מושבע לישראל הוא ואינו חשוד להמליץ טוב עליהם, והדברים מוכיחים מתוכם כי רק אמת הוא דובר. ואכן בזכותו ירדה הגזירה מעל הפרק כליל.

מיד לאחר אותה עובדא ניצת באותו משומד אש קודש, המצוה הזו של הצלת ישראל מכיליון - הבעירה בו ניצוצות נעלמים, ולבו החל להשתוקק לחזור לעמו, ולהתקרב חזרה לה' ולתורתו, אבל מיד לאחר הרהור שני נראה לו הדבר כבלתי אפשרי - היות שלאחר השתמדותו עזב אשה ובנים כשרים שהיו לו, ונשא אשה נכרית ונולדו לו ממנה ילדים, וזה נראה לו כמעוות לא יוכל לתקון. המצב נראה אבוד בעיניו, אך בכל זאת החליט לנסוע לצדיק מאפטא להתייעץ עמו, אולי הוא יוכל לבוא לעזרתו למצוא לו איזה דרך שבכל זאת יוכל להתקרב לאלקיו, כי תבערת התשובה בערה בו לבלתי נשוא.

עוד באותו לילה הגיע המשומד בלב קרוע מחרטה לביתו של הרה"ק מאפטא. בראות הצדיק את פני המשומד הנודע צורך היהודים, נפל עליו פחד, מי יודע איזה צרה חדשה רוחש אותו צורך בלבו. הרה"ק מאפטא ניסה להתחמק ממנו, והתנצל לפניו כי הוא זקן וחלוש ואינו יכול לקבלו, בפרט בשעה מאוחרת זו של הלילה. אולם הלה לא זע ממקומו, והתחנן אליו שישמע רק לאמרי פיו. אולם בלב הרה"ק מאפטא גמלה ההחלטה לא להיכנס כלל בדין ודברים עם אותו צורך נתעב, וקרא לעברו בהחלטיות, שרק כשיצמח עשב על המקל העומד בסמוך, הוא ידבר עמו... אולם למרבית הפלא החל מיד אותו מקל לפרוח, ויצץ ציץ ויגמול עשב.

ראה זאת הצדיק, והבין כי לא דבר ריק הוא, וכי דברים בגו. הוא קרא אליו את המשומד הביתה ונתן לו את רשות הדיבור. הלה החל מיד בלב קרוע ומורתח לספר לו את כל השתלשלות